

Sidos

2011

KATSAUS

Sosiaali- ja terveysalan
työelämälaheisyyteen

Kymenlaakson
ammattikorkeakoulu

University of Applied Sciences

Hyvä lukija,

Käsillä oleva artikkelikokoelma on uusi tietopaketti Kymenlaakson ammattikorkeakoulun työelämäyhteistyöstä. Haluamme tiiviiden artikkeleiden avulla tehdä tunnetuksi konkreettisia tapauksia ammattikorkeakoulun opetuksen, tutkimuksen ja työelämän välisestä vuorovaikutuksesta. Julkaisu on suunnattu ammattikorkeakoulumme yhteistyökumppaneille, omalle henkilökunnalle, opiskelijoille sekä kaikille, jotka ovat kiinnostuneita siitä arvokkaasta työstä, jota toimialoillamme tehdään alueen työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Jatkossa työelämäjulkaisu ilmestyy kerran vuodessa, ja jokainen numero on teemoitettu eri aihepiirin mukaan. Ensimmäisessä numerossa esittelemme sosiaali- ja terveysalan hankkeita.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla on noin 1000 opiskelijaa, jotka opiskelevat 5 perustutkinnossa (ensihoitaja, sairaanhoitaja, terveydenhoitaja, sosionomi, geronomi ja naprapaatti) ja kahdessa ylempään ammattikorkeakoulututkinnon koulutusohjelmassa (sosionomi ylempi amk ja terveyden edistämisen ylempi amk). Opiskelu sairaanhoitaja- ja sosionomikoulutuksessa on toteutettu vuodesta 2000 lähtien ongelmaperusteisen oppimisen mukaisesti. Kaikissa koulutusohjelmissä on ollut pyrkimys työelämäläheisyyteen ja yhteistyöhön työelämän kanssa.

Sosiaali- ja terveysalalla käynnistyi KymiCare-osaamiskeskittymä vuonna 2008. Osaamiskeskittymän tavoitteena oli koota toimialan tutkimus-, kehittämis- ja in-

novaatiotoiminta (TKI), toimialalla tehtävä hyvinvointiyrittäjyyden edistämistyö ja opetuksen työelämäläheisyys tiiviisti toimivaksi kokonaisuudeksi.

TKI-toiminta on monipuolista alueen työelämän ja tutkimuslaitosten kanssa toteutettavaa toimintaa. Siinä keskitytään etenkin uusien palvelu- ja tuoteinnovaatioiden kehittämiseen sekä uuden tiedon tuottamiseen tutkimalla nuorten aikuisten hyvinvoinnin rakenteita ja niihin vaikuttavia tekijöitä.

Sosiaali- ja terveysala onnistuu
yhdessä työelämän kanssa.

Yrittäjyyssivustossa keskitytään alueen uusien ja vanhojen hyvinvointialan yrittäjien tukemiseen järjestämällä heille mm. koulutusta ja konsultaatiopalveluja. Erityisenä alueena on auttaa yrittäjiä kansainvälistymään.

Opetuksen hyvinvointiklinikan toiminta on saavuttanut vuoden 2010 aikana merkittävän aseman alueen sidosryhmien toiminnan tukemisessa. Hyvinvointiklinikassa on toteutettu yhteensä 79 asiakasprojektia, joissa on ol-

Toiminnassa integroidaan TKI ja opetus tiiviisti yhteen. TKI-opintopisteiden suorittamisen määrä oli vuonna 2009 4,58 op/opiskelija ja on vuonna 2010 lähes 6 op/opiskelija.

lut mukana 489 opiskelijaa. Asiakasprojektit jakautuvat tasaisesti sekä sosiaali- että terveysalalle. Sopimuksissa on keskitytty solmimaan ns. puitesopimuksia, joissa saman työnantajan kanssa tehdään pidempää yhteistä kehittämistyötä esim. usean vuoden ajalle. Tällöin toimintaa kehittämään osallistuu useita opiskelijaryhmiä.

Opetussuunnitelmaudistuksessa vuonna 2010 mahdollistetaan jokaiselle opiskelijalle hankeosaamisen kehittyminen koulutuksen aikana. Opetussuunnitelman sisällä toteutetaan erilaisissa opintokokonaisuuksissa Kymi-

Care- tai TKI-hankkeiden osia. Esimerkiksi Voi Hyvin nuori -hankkeeseen tekee 20 ylempään amk:n opiskelijaa ja 30 perustutkinnon opiskelijaa opinnäytetyötään. Sosiaalialan opiskelijat keräävät erilaisia asiakaspalautteita osana heidän tiettyä opintokokonaisuutta.

Työelämäkumppanit olivat hyvin aktiivisesti mukana opetussuunnitelmatyössä. Jokaisella koulutusohjelmalla on oma kehittämisryhmänsä, ja he kokoontuivat useaan kertaan käsittelemään opetussuunnitelmaudistus-

ta. He toivat esille työelämän tarpeita ja auttoivat tulevaisuuden osaamisvaatimusten kartoittamisessa. Samoin olivat opiskelijat mukana sekä kehittämissyryhmissä että antamassa muuta palautetta, joiden perusteella opetussuunnitelmasta pyrittiin tekemään tulevaisuuden työelämän osaajia tuottavia.

Sosiaali- ja terveysalan oppimisessa keskeisellä sijalla on työelämässä tehtävä harjoittelua. Harjoittelua on koulutusohjelman mukaan 45–85 opintopistettä. Toimialalla on näiden harjoittelujen mahdollistamista varten noin 245 harjoittelusopimusta eri työnantajien kanssa. Useiden harjoittelupaikkojen kanssa tehdään monenlaista yhteistyötä. Opiskelijaohjaukseen osallistuvat työpaikkaohjaajat ja heitä ovat tukemassa opettajat omalla työpanoksellaan. Työpaikkaohjaajille järjestetään ohjaajakoulutusta, jossa ohjaajat saavat lisää valmiuksia ohjauksen antamiseen ja saavat tietoa koulutuksesta ja opetussuunnitelmista. Monet työnantajat mm. Carea keräävät itse palautetta omasta onnistumisestaan ohjauksessa. Carean kanssa toteutettavassa ohjauksen arvioinnissa kysytään myös opiskelijoilta palautetta opettajan ohjauksesta toimintojen kehittämiseksi.

KymiCare-osaamiskeskittymän toiminnan kautta Kymenlaakson sosiaali- ja terveysala pyrkii olemaan aktiivisesti yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa ja siten edesauttamaan yhdessä onnistumista. ●

Seija Aalto
Toimialajohtaja
Sosiaali- ja terveysala
seija.aalto@kyamk.fi

Seija Aalto: Sosiaali- ja terveysala onnistuu yhdessä työelämän kanssa • 2

Juhani Pekkola: Yhdessä asiakkaan kanssa – sosiaali- ja terveysalan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeet asiakkaiden palveluksessa • 6

Auli Jungner: Sosionomit (AMK) palveluja arvioimassa ja kehittämässä • 8

Paulette Etelävuori: Maahanmuuttajataustaisten lasten läskykerhot Kouvolassa • 13

Oona Sahlberg: Yhteiset tarpeet ja haasteet yhdistävät • 22

Anneli Airola: Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kliinisen osaamisen edistäminen - Opetusosasto 6 Karhulan sairaala • 26

Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen: Lasten ja nuorten terveydenedistäminen toimintatutkimuksellisella otteella • 32

Oona Sahlberg: Aittoa yhteistyötä ensihoitajien koulutuksessa • 40

Petteri Koski: "LITAS-projekti" – lihaskuntoa ja tasapainoa • 44

Sari Ranta ja Kirsi Kiiski: Hyvinvointia ikäihmisille oppimista ja osaamista yhdistäen • 48

Yhdessä asiakkaan kanssa

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeet (TKI-hankkeet) asiakkaiden palveluksessa.

KyAMK:n sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämishankkeet koostuvat monimuotoisista aihepiireistä, joihin lukijat voivat tarkemmin tämän julkaisun artikkeleissa tutustua. Niillä on kuitenkin yhteiset piirteensä:

1. Asiakaslähtöisyys

KyAMK:n TKI-hankkeet tuottavat ratkaisuja ensisijassa Kymenlaakson asukkaiden, yritysten ja julkisen sektorin ongelmiin kysyntävetoisesti. Tämä merkitsee, että keskeisin hyödynsaajana on asiakas. Tarve on määritelty joko suoraan KyAMK:n ja asiakkaan kesken tai siten, että KyAMK tuottaa ratkaisuja niihin alue- ja muun toiminnan tarpeeseen, joita jokin toimijataho, esim. viranomainen tai säätiö tarkemmassa ohjelmassaan, on asettanut.

2. Oppimisen tuki

TKI-projektit ovat opiskelijoiden näkökulmasta hankkeistettuja. Tämä merkitsee, että opiskelijat voivat tehdä opinnäytetyönsä reaaliaikaisen, usein tulevan työympäristönsä, käytännön ongelmia ratkomalla. Käytännönläheisyys ei estä työhön liittyvää systematisoivaa analyysiä ja teoreettista panosta, joka opinnäytteenkin kasvattaviin vaatimuksiin kuuluvat. Mikään ei ole käytännöllisempää kuin hyvä teoria.

3. Tiedon luonti

TKI-hankkeet lisäävät henkilökunnan ja opiskelijoiden osaamista ja kehittävät samalla opetusta ja toimialan menetelmiä. TKI-toiminta tuottaa välittömiä oppisisältöjä ja verkottaa opiskelijoita työelämän toimijoiden kanssa.

4. Verkostoituminen ja kasvu

TKI-hankkeiden rahoitus suo ammattikorkeakoululle taloudellisia resursseja, joita muutoin olisi mahdotonta tuottaa asukkaita ja organisaatioita palvelevan toiminnan tueksi. Luonnollisesti tämä edellyttää hankkeilta ja toimintapolitiikalta laatua, joka testataan avoimessa kilpailussa. Tutkimus ja kehittäminen onnistuvat parhaiten verkottumalla ja antaumuksellisella yhteistoiminnalla parhaiden asiantuntijoiden kanssa.

Joissakin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeissa KyAMK henkilökuntineen ja opiskelijoineen osallistuu kansalliseen ja kansainväliseen yhteistoimintaan. Tämä verkottuminen on uusien aloitusten ja kehittymisen lähtökohta, joka vie uusiin avauksiin ja uusiin ajatuksiin.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun haasteena on – myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioitoimen osalta – tuottaa entistä parempia ratkaisuja asiakkaidensa ongelmiin olivatpa he työelämän toimijoita, opiskelijoita, opettajia tai muita kansalaisia. Tätä tarkoittaa tunnuskause: ”Onnistumme yhdessä”. ●

Juhani Pekkola
Koordinoiva tutkimusjohtaja
Sosiaali- ja terveysala
juhani.pekkola@kyamk.fi

Teksti: Auli Jungner

Sosionomit (AMK)

palveluja arvioimassa ja kehittämässä

Kehittäminen on yksi ammattikorkeakoulun perustehävistä opetuksen ohella. Kehittäminen edellyttää arviointia, eli kehittäminen ja arviointi tukevat ja täydentävät toisiaan. Arvioinnin menetelmiä ja lähestymistapoja on tärkeää opettaa sosiaalialan koulutuksessa, sillä arvioinnin merkitys on viime vuosina korostunut erityisesti julkisten palvelujen kustannuksista ja vaikutuksista keskusteltaessa. Taloudellisen ulottuvuuden lisäksi arviointi on tärkeä väylä saada ihmisten ja kansalaisten ääni kuuluviin. Onnistuneen arvioinnin tulisi myös vahvistaa työyhteisöjen osaamista ja antaa lähtökohtia palveluiden parantamiseen.

Koulutuksessa arviointiosaaminen kehittyi yhdistämällä teoriatietoa työelämän kehittämishankkeisiin. Monet oppitunneilla käsitellyt asiat alkavat saada uusia merkityksiä käytännön toiminnassa. Asiakaslähtöisyys muuttuu haasteelliseksi tilanteissa, joissa päihdekuntoutuja ei olekaan innostunut ja motivoitunut arvioimaan omaa toimintakykyään eikä saavu tapaamiseen sovittuna aikana. Palvelun laadun määrittely saa uusia ulottuvuuksia, kun opiskelija ymmärtää, että laatu ei ole pelkästään oma kokemus palvelusta vaan organisaation

asettamien kriteerien määrittelemä. Työelämän edustajien kiireet ja paineet näyttäytyvät todellisina yhteistyössä, jossa kaikki ei välttämättä tapahdukaan ennalta laadittujen suunnitelmien mukaan.

Arviointiyhteistyö työelämän kanssa antaa loistavia mahdollisuuksia kehittää sosionomin (AMK) ydinosaamista erityisesti seuraavien osaamiskuvausten kohdalla:

- Sosionomi (AMK) osaa arvioida ja kuvata asiakasprosessin eri vaiheita ja kehittää työtään sen pohjalta.
- Sosionomi (AMK) osaa ennakoita ja jäsentää hyvinvointipalveluiden muutoksia ja pystyy osallistumaan palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen.
- Sosionomi (AMK) osaa tukea kansalaisten osallisuutta ja kykenee osallistumaan vaikuttamistyöhön yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa.
- Sosionomi (AMK) osaa kehittää sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä ja palveluprosesseja.
- Sosionomi (AMK) kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä.

Sosionomikoulutuksessa on toteutettu erilaisia työelämän toimeksiantoja arviointiin liittyen. Esittelen tässä artikkelissa kolme esimerkkiä, joissa arviointi toteutuu hieman eri lähtökohdista käsin. Kouvolan aikuissosiaalityön kanssa toteutetun asiakaslähtöisen BIKVA-arvioinnin tavoitteena oli saada asiakkaiden palaute ja ääni työntekijöiden, johdon ja poliittisten päättäjien kuuluiin. Kouvolan päihdepalvelujen kehittämisessä puolestaan tarvittiin opiskelijapanosta päihdekuntoutujien toimintakyvyn itsearvioinnin tukemiseen päätettäessä asukasvalinnoista uuteen yksikköön. Organisaation omista laatukriteereistä nousevaan kehittämistyöhön tuotettiin arvokasta lisätietoa opiskelijoiden Kelan Etelä-Suomen toimistoissa tekemien haamuasiakaskäyntien perusteella.

Aikuissosiaalityön asiakkaan ääni kuuluviin

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosionomikoulutuksessa on jo vuosien ajan opiskeltu sosiaalipalvelujen arviointia ja siihen liittyviä menetelmiä erityisesti aikuiskoulutuksessa. Käytännön arviointityöhön avautui mahdollisuus Lappeenrannan kaupungin hallinnoiman Tykes-hankkeen kautta vuonna 2008. ”Asiantuntijuutta aikuissosiaalityön hallintaan” -hankkeessa olivat Lappeenrannan lisäksi mukana Kouvolan ja Imatran aikuissosiaalityön yksiköt. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun

Monet oppitunneilla käsitellyt asiat
alkavat saada uusia
merkityksiä
käytännön toiminnassa.

sosiaalialan osaamisala sai tehtäväkseen asiakaspalautejärjestelmän kehittämisen hankekuuntiin pilottikuntana Kouvola. Sosionomiopiskelijat kartoittivat syksyllä 2008 asiakaspalautteen keräämisessä käytettäviä menetelmiä ja arvioivat niiden soveltuvuutta aikuissosiaalityöhön. Kouvolan aikuissosiaalityön johdon kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta pilotoitavaksi menetelmäksi valikoitui BIKVA-arviointimenetelmä.

BIKVA tulee tanskan kielen sanoista ”Brugerinddragelse i kvalitetsvurdering” eli asiakkaiden osallisuus laadunvarmistajina. Menetelmä on kehitetty nostamaan esille asiakkaiden kokemuksia palvelujen laadusta kuljet-

tamalla tietoa poliittisen päätöksenteon tasolle saakka. Onnistuessaan menetelmä tuottaa muutoksia työkäytäntöihin edistämällä työyhteisön oppimista ja käynnistämällä arvokeskustelua. Tavoitteena on, että asiakkaat voivat omin sanoin kuvailla ja tulkitä näkemyksiään sosiaalityöstä ja sosiaalipalveluista omasta näkökulmastaan. Sen jälkeen nämä kuvaukset esitellään muille sidosryhmille. Tavoitteena on kyseenalaistaa ja kehittää olemassa olevia käytäntöjä ja toimintatapoja. Asiakaslähtöisissä arviointimalleissa käytetään asiakkaiden omia havaintoja ja keskustelemaa haastattelua sen sijaan, että keskityttäisiin kyselyihin ja arvioijan havaintoihin. Asiakaslähtöinen arviointi on vuorovaikutuksellista arviointia.

Kouvolan pilotissa syksyllä 2009 arvioinnin kohteeksi määriteltiin aikuissosiaalityö ja arvioitaviksi yksiköiksi viisi sosiaalipalveluunimistöä Kouvola. Asiakashaastattelut päätettiin toteuttaa korttelikodeissa, jolloin haastateltavat valikoituivat satunnaisesti haastatteluun oman kiinnostuksensa mukaan. Henkilökunta informoi asiakkaita etukäteen haastattelujen toteutuksesta ja ajankohdasta. Asiakashaastattelujen jälkeen opiskelijat haastattelivat aikuissosiaalityöntekijöitä ja esittelivät palautteen aikuissosiaalityöstä vastaaville johtohenkilöille sekä vielä poliittisille päättäjille perusturvalautakunnan kokouksessa. Lopuksi opiskelijat kävivät korttelikodeissa kertomassa asiakkaille palautteen käsittelyprosessista ja keskeisistä toimenpiteistä.

Sosiaalityö on haasteellinen toimintaympäristö asiakaspalautteen kannalta. Monet aikuissosiaalityön asiakkaita eivät ole tottuneet siihen, että heidän mielipidettänsä kysytään tai että sitä pidetään jopa tärkeänä. Jotkut ovat tottuneita puhumattomuuteen ja arvottomuuden tunteenkin on melko tavallista. BIKVA on erityisen sopiva menetelmä nostamaan esille niiden asiakkaiden puhetta, jota harvoin kuullaan palauteprosessissa. Ryhmähaastattelussa palautteen antaminen on yleensä helpompaa, kun saa puhua ”omaa kieltään”. Ryhmässä asiakkaat ottavat hel-

pommin kantaa toistensa perusteluihin kuin siihen, mitä odottavat haastattelijan haluavan kuulla. Ryhmässä keskusteleminen innostaa usein myös vivahteikkaampaan palautteeseen kuin yksilöhaastattelussa. Luottamuksellisen ilmapiirin rakentaminen on ensisijaisen tärkeää, jotta myös negatiivista palautetta voidaan aidosti tuoda esille.

Opiskelijat kokivat arviointiprosessin erittäin tärkeäksi ja arvokkaaksi oppimiskokemukseksi. BIKVA-menetelmä on mahdotonta oppia yhtä tehokkaasti pelkästään teoriassa ja lisäksi opiskelijoille tarjoutui mahdollisuus olla viemässä asiakkaiden palautetta aina päättäjille asti. Kouvolan aikuissosiaalityön päällikön mukaan tarve suoran ja syventävän asiakaspalautteen keräämiselle tuli selkeästi esille. Hänen mukaansa aikuissosiaalityön työntekijöiden omana työnä BIKVA-arviointia ei nykyolosuhteissa voida toteuttaa sen työläyden vuoksi. BIKVA toimii parhaiten ulkopuolisen suorittaessa haastattelut ja opiskelijat saivat toteutuksesta erinomaista palautetta. Yhteistyötä asiakaslähtöisten BIKVA-arviointien tekemisessä on jatkettu kehitysvammaisten asumisyksiköissä ja tulevaisuudessa muiden asiakasryhmien kanssa.

Päihdekuntoutujien toimintakyvyn arviointia

KyAMK:n sosiaalialan osaamisala on solminut Kouvolan päihdepalvelujen kanssa puitesopimuksen pitkäaikaista, toistuvaa yhteistoimintaa varten. Yhteistyössä toteutetaan päihdepalvelujen tutkimus- ja kehittämistoimintaa, jonka keskeiset teemat ovat Kouvolan päihdestrategian jalkauttaminen ja alkoholipoliittisen kumppanuusohjelman toteutus. Keväällä 2010 ensimmäisen vuoden sosionomiopiskelijat pääsivät toimimaan tukihenkilöinä päihdekuntoutujien toimintakyvyn itsearviointeissa. Toteutus tapahtui ”Asiakkaan toimintakyky” -jaksossa ja antoi mitä parhaimman mahdollisuuden syventää toimintakyvyn käsitteen ymmärtämistä. Kouvolan päihdepalve-

luasiakkaille suunnatun PAAVO-itsearviointien tarkoituksena oli kartoittaa asukkaiden soveltuvuutta uuteen päihdepalvelujen asumisyksikköön.

PAAVO-avuntarpeen itsearviointimenetelmä on verkkopalvelu, jonka avulla asiakas voi arvioida avun- ja tuentarvettaan kotona, lähiympäristössä tai yhteiskunnassa toimiessa. Asiakas voi täyttää lomaketta itse tai tukihenkilön avulla. Arvioinnista saatua yhteenvetoa voidaan käyttää pohjana, kun mietitään, mitä palveluja asiakas tarvitsee. PAAVO-itsearviointien tekeminen on vuoro-vaikutustilanne, jossa asiakkaalla on mahdollisuus osallistua ja olla aktiivinen subjekti. 60 opiskelijaa perehdytettiin menetelmän käyttöön ja päihdeasiakkaan kohtaamiseen opintojakson opettajien ja Kouvolan päihdehuollon vastaavan sosiaalityöntekijän voimin. Käytännön toteutusta koordinoi opintojensa loppuvaiheessa oleva sosionomiopiskelija, joka toimi opiskelijoiden tukena käytännön tilanteissa ja valmisteli haastatteluja päihdehuollon yksiköissä.

Käytännön toteutus osoittautui haasteelliseksi ja monella tavalla opettavaksi kokemukseksi. Haastatteluihin valmistautuneista innokkaista opiskelijoista moni joutui pettymään, sillä 204 haastateltavaksi valitun asiakkaan joukosta vain 60 saapui paikalle sovittuna aikana. Osa asiakkaista ei halunnut osallistua haastatteluun ollenkaan, osaan ei saatu minkäänlaista yhteyttä ja moni jätti vain tulematta paikalle. Ne opiskelijat, jotka jäivät ilman haastateltavia, tekivät toimintakyvyn arviointiin liittyvän tehtävänsä kuvitteellisen asiakkaan tilanteesta. Heistä olisi ollut hyvin mielenkiintoista ja opettavaista päästä haastattelemaan ja kuulla päihderiippuvaisten elämästä. Toisaalta kokemus opetti, miten haastavaa päihdeasiakkaiden kanssa tehtävä työ on ja miten organisaation ja asiakkaan tarpeet eivät aina kohtaavat.

Opiskelijat oppivat käytännön haastattelujen kautta arvostamaan asiakastyötä päihdekuntoutujien parissa, sillä

työ vaatii kärsivällisyyttä ja joustavuutta. Päihdeasiakkaiden haastattelut ja toimintakyvyn rajoitteiden pohdinta antoivat opiskelijoille hyvin tärkeää osaamista tulevaisuutta ajatellen. He kokivat saaneensa arvokasta kokemusta päihdeasiakkaiden kanssa työskentelystä ja huomasiivat myös päihdetyön mahdollisia haasteita ja ongelmakohtia. Kaiken kaikkiaan kokemus oli antoisa ja ennakkoluulot päihdeasiakkaita kohtaan vähenivät. Jokaiselta asiakkaalta löytyi omia toimintakykyyn liittyviä voimavaroja, jotka auttavat heitä arjessa selviytymisessä. Voimavarat myös tuovat elämäniloa ja jaksamista sekä motivoivat selviytymään omista ongelmista. Vaikka haastateltavilla ei ollutkaan kaikki elämän osa-alueet kunnossa, he jaksoivat silti uskoa tulevaisuuteen ja unelmiin. Kaikilla heillä oli opiskelijoiden kokemuksen perusteella eväät rakentaa itsellensä parempi tulevaisuus.

Mystery Shopping -tutkimus palvelun laadun kehittämisessä Kelassa

Kansaneläkelaitos on vuodesta 2007 lähtien kehittänyt aktiivisesti palvelunsa laatua ja palvelujohtamista. Organisaatiolla on olemassa mm. palvelun laadun kuvaus, havainnointilomakkeet, palvelun laadun kriteerit ja arviointiasteikko. Keväällä 2010 Etelä-Suomen alueen 39 toimistossa kävi haamuasiakkaita: Kymenlaakson, Laurean, Hämeenlinnan ja Lahden ammattikorkeakoulujen opiskelijat tekivät toimistoihin yhteensä 280 haamuasiointia. Opiskelijat tutkivat Mystery Shopping eli haamuasiointimenetelmällä toimistojen palvelun laatua. He kävivät Kelan toimistoissa niin, ettei asiakaspalvelun toimihenkilö tiennyt, ketkä asiakkaista olivat tutkijoita. Opiskelijoille kerrottiin etukäteen, miten palvelutilanteen tulisi edetä, jotta palvelun laadun tavoitteet täyttyisivät.

KyAMK:n sosiaalialan aikuisopiskelijat toteuttivat Kela:n palvelun laadun arvioinnin opintojaksossa ”Kuntoutuksen arviointi”. Jakson työelämälähtöinen toteutus antoi

opiskelijoille mahdollisuuden tutustua palveluneuvojan työhön ja arvioida sitä asiakkaan näkökulmasta. Toisaalta opiskelijoilta vaadittiin kykyä asettua myös puolueettoman tutkijan rooliin. Kela:n palveluneuvojat ovat kasvavassa määrin sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneita, joten oli mielenkiintoista tarkastella palvelun laatua myös osaamisen kannalta. Mystery Shopping -käyneillä palvelutilannetta arvioitiin neljällä osa-alueella: palvelutilanteen avaus ja haltuunotto, palvelutarpeesta keskusteleminen, palvelutarpeesta vastaaminen sekä jatkon varmistaminen. Lisäksi tarkasteltiin palvelutilanteen ammattimaisuuden osa-alueita, kuten myönteistä ilmapiiiriä, ymmärrettävyyttä ja vakuuttavuutta sekä lisäarvon tuottamista.

Opiskelijat kokivat Kela:n palvelun laatukriteerit hyväksi malliksi kaikessa asiakastyössä toimimiselle. Monet opiskelijat, jotka opiskelunsa ohella toimivat asiakastyössä, kertoivat pystyvänsä kriteerien avulla arvioimaan omaa toimintaansa ja takaamaan asiakkailleen paremman palvelun ja kohtelun. Kriteerien avulla moni oli jäänyt pohtimaan omaa toimintaansa asiakastilanteissa. Asiakaspalvelussa asiakkaan odotusten ja toiveiden kuunteleminen sekä oikea kuuleminen ovat tärkeitä taitoja. Aktiivinen kuunteleminen ja halu ymmärtää tilanne myös asiakkaan näkökulmasta on yhteistyössä tavoiteltavaa. Selkeät pelisäännöt myös kuuluvat hyvään palveluun. Opiskelijat toivoivat, että opetussuunnitelmassa voisi olla kokonainen opintojakso asiakaspalvelusta, sillä työ sosionomina tulee suurimmaksi osaksi olemaan juuri sitä eri tavoin toteutettuna.

Tutkimuksen perusteella Etelä-Suomen alueen toimistojen ja vakuutuspiirien palvelun laadussa on eroja. Tulostestien perusteella jokainen piiri on tehnyt kehittämissuunnitelman, jonka perusteella asiakaspalvelua kehitetään entistä paremmaksi. Kelassa palvelujohtaminen perustuu valmentavaan esimiesotteeseen. Näkyvin osa valmennusta on asiakaspalvelutilanteiden havainnointi ja

henkilökohtaiset palautekeskustelut havainnointien perusteella. Havainnointien kautta palveluesimiehet pystyvät keskustelemaan konkreettisesti tekemisestä palveluneuvojan kanssa. Samalla saadaan esille onnistumiset ja kehittämiskohteet asiakaspalvelun laadun ja ammattimaisuuden näkökulmista. Seuraavan kerran asiakaspalvelunkehitystä mitataan vuoden 2011 Mystery Shopping -tutkimuksessa.

Osaamisperustainen opetussuunnitelma käyttöön

Osaamisperustaisen opetussuunnitelman myötä korostuu koulutuksen ja käytännön työelämän välisen yhteistyön tarve. Sosiaalialan koulutusohjelma on rakennettu niin, että sosionomin perustutkinnon ensimmäisenä opiskeluvuotena kaikki opiskelijat toimivat viikoittain asiakastyössä vuorovaikutustaitojaan ja ammatillista identiteettiään kehittäen. Seuraavana vuonna opiskellaan asiakastyön taitoja ja kolmantena vuonna jotakin erityisosaamisen aluetta. Yhteistyötä tehdään työelämän eri toimijoiden kanssa erilaisissa hankkeissa, projekteissa ja hankkeistetussa opinnäytetyöissä. Sosiaalialan koulutusohjelmassa sovelletaan ongelmaperusteista oppimismenetelmää (Problem Based Learning), jossa oppiminen perustuu työelämälähtöisiin ongelmiin ja niiden tarkasteluun teoriaa ja käytäntöä yhdistämällä. Opetussuunnitelman rakenne mahdollistaa tiiviin yhteistyön työelämän kanssa ja kehittämishankkeissa sovelletaan PBL-menetelmää, jossa yhdistyy oppiminen ja kehittäminen yhdessä työelämän kanssa. Opinnäytetyöt nivoutuvat sosiaalialan hankkeisiin sekä työn arviointiin ja kehittämiseen. ●

Auli Jungner
Osaamisalapääällikkö
Sosiaaliala
auli.jungner@kyamk.fi

Teksti: Paulette Etelävuori

Maahanmuuttajataustaisten lasten läksykerhot Kouvolassa

Yhteistuumiin, verkottuen ja räätälöiden

Neuvottelut Suomen Punaisen Ristin (SPR) Kaakkois-Suomen piirin ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulun (KyAMK) sosiaali- ja terveysosaston välillä alkoivat syyskaudella 2009, jolloin SPR:stä otettiin sähköpostitse yhteyttä ja tiedusteltiin harjoitteluun liittyviä asioita ja mahdollista projektiyhteistyötä. Tämä johti syksyn aikana pidettyihin suunnittelupalaverihin ja KymiCare-sopimukseen.

Sosiaalialan opettajien kokouksissa työelämäyhteistyöstä todettiin muun muassa, että se sisäänrakennetaan parhaillaan tekeillä oleviin uusiin opetussuunnitelmiin siten, että toiminta on tavoitteellista ja palvelee tarkoituksenmukaisesti opiskelijoita opintojen eri vaiheissa. Yleistavoitteeksi kaavailtiin muun muassa käytännön kokemuksen saaminen työelämästä ja asiakastyöstä, yhteisöllinen toiminta ja projektityöskentelyn oppi-

minen. Yksilöityjä tavoitteita asetettaisiin sen mukaan, mihin opintojaksoon tai opintojaksoihin työelämäyhteistyö liitetään.

SPR:n ja KyAMK:n sosiaali- ja terveysalan yhteistyön alkuvaiheen sisällöiksi määriteltiin muun muassa harjoittelut, opinnäytetyöt, projektiyhteistyö, maahanmuuttajien ja opiskelijoiden yhteisryhmät ja Kouvolan seudulle räätälöidyt maahanmuuttajalasten läksykerhot. Kiiresimpänä nähtiin läksykerhojen perustaminen.

SPR:llä on läksykerhotoimintaa eri puolella Suomea. Kerhojen primäärikohderyhmänä ovat koulutehtävien tekemiseen tukea tarvitsevat peruskoulua käyvät maahanmuuttajalapsen ja sekundäärisenä kohderyhmänä lasten huoltajat ja läheiset. Kouvolaan haluttiin kehittää tälle seudulle sopiva toimintamalli. Tarkoituksenmukainen yhteistyöverkko muodostui SPR:n Kymen piirin henkilöstöstä, SPR:n Kouvolan osaston monikulttuurisuustoiminnasta, Kouvolan korttelikotiyhdistyksestä ja KyAMK:n sosiaali- ja terveysalan opettajista ja opiskelijoista. Kouvolan osastolta saatiin läksykerhoihin askartelu- ja välipalatarvikkeita ja Korttelikotiyhdistykseltä tilat, Lehtomäestä Lehtotupa ja Eskolanmäestä Oravanpesä. Alkuvaiheessa verkossa ei vielä ollut mukana opettajia ja vanhempia, mutta tarkoituksena oli lähestyä heitä kerhojen alettua. Toki epävirallisia keskusteluja opettajien ja vanhempien kanssa oli ollut jo pitkään. Heiltähän aloitettiin läksykerhojen tarpeesta oli.

KyAMK:n opiskelijoista toimintaan mukaan rohkeni kaksi sosiaalialalta ensimmäistä harjoitteluaan ja kaksi kolmatta harjoitteluaan suorittavaa opiskelijaa sekä terveysalalta yksi terveydenhuollon opiskelija. Jokaiselle opiskelijalle läksykerhoon liittyvät tehtävät muokattiin juuri hänelle sopivaksi oppimiskokonaisuudeksi. Ensimmäinen harjoittelu hoidettiin kokonaan läksykerhoissa, kolmannesta harjoittelusta vain osa. Terveydenhuollon opiskelija suoritti osan opinnoistaan läksykerhossa ja toimi samalla yhteyshenkilönä SPR:n Kouvolan osastoon. Opiskelijoiden tavoitteena oli harjoitteluun liittyvien yleisten tavoitteiden lisäksi kartuttaa omia tietojaan maahanmuuttajuudesta ja saada kokemusta maahanmuuttajatyöstä ja yhteistyön tekemisestä eri tahojen kanssa.

Läksykerhojen toiminnan ensimmäisessä suunnittelupalaverissa helmikuun alussa 2010 sovittiin kahden läksykerhon yhteisistä käytännöistä, muun muassa aikatauluista, kokoontumiskertojen rakenteesta ja sisäl-

löistä, dokumentoinnista, yhteydenpidosta kerholaisen kotiin ja opettajiin sekä opiskelijoiden keskinäisestä tehtäväjaosta. Molempien kerhojen vastuuohjaajiksi nimettiin kaksi opiskelijaa ja yksi opiskelijoista toimi yhteyshenkilönä, tiedottajana, dokumentoijana ja tarvittaessa tuuraajana kerhoissa. Opiskelijat pitivät itse kirjaa työtunneistaan ja toiminnan dokumentoinnista. He raportoivat toiminnasta kirjallisesti ja ohjaustapaamisten yhteydessä suullisesti reflektoiden. Reflektointi oli myös osa kirjallisia oppimistehtäviä. SPR:n Kaakkois-Suomen piiristä yhteishenkilönä oli monikulttuurisuustoiminnan kehittäjä ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta sosiaalialan lehtori. He toimivat myös opiskelijoiden lähiohjaajina.

Opiskelijat vastuullisina työelämäyhteistyötoimijoina

Alkusuunnitteluvaiheen jälkeen opiskelijat aloittivat itsenäisen toiminnan ja yksittäisten kerhokertojen suunnittelun ja toteutuksen. Markkinointi kouluille, korttelikoteihin ja maahanmuuttotoimistoon hoidettiin sähköpostitse sekä ilmoitustauluille viedyin ilmoituksin. Toimivin ilmoittelun muoto oli kuitenkin puskaradio, jota etenkin SPR:n henkilöstö saattoi toteuttaa lapsia ja perheitä tavatessaan.

Molempien kerhojen vetäjäparit tekivät alustavat suunnitelmat kaksi kertaa viikossa puolitoista tuntia koostuvien kerhojen toiminnasta ennen kerhokauden alkua. Ensimmäinen kerhokerta molemmissa kerhoissa oli 15.2. ja viimeinen 28.4. Suunnitelman perusideana oli, että kerhokerrat ovat aina samoina viikonpäivinä ja samaan kellonaikaan. Jokainen kerhokerta aloitetaan ja lopetetaan selkeästi ja lapsille kehitetään jonkinlainen tarrajärjestelmä, joka motivoisi kerhossa käyntejä. Kerhon säännöt päätettiin laatia yhdessä lasten kanssa mehenen ja viihtyvyyden luomiseksi. Kevään ohjelmaan

ideoitiin myös retki kirjastoon ja mahdollisesti ohjaajien retki Helsinkiin Kulttuurikeskus Caisaan. Keskusteltiin myös mahdollisuudesta osallistua Punaisen Ristin järjestämälle maahanmuuttajataustaisten lasten kesäleiriin ja sen suunnitteluun.

Opiskelijat valmistautuivat huolellisesti kunkin läksykerhon ohjaamiseen. He tiesivät, että tarvetta oli paitsi läksyjen ohjaukselle myös lasten kotoutumista tukevalle sosiaalisten taitojen harjoittamiselle ja itsetunnon kohottamiselle. Niinpä he suunnittelivat läksyohjauksen ohelle muun muassa ryhmäytymisleikkejä ja aikuisen kanssa yhdessäolon mahdollisuuksia.

Maaliskuun lopulla jouduttiin uuden tilanteen eteen. Kun todettiin, että kolmatta harjoitteluaan suorittavien harjoitteluaika täyttyi toiseen harjoitteluun liittyvistä tehtävistä eikä läksykerhoon ollut enää aikaa. Toimintaan mukaan jääneet opiskelijat ottivat ripeästi tilanteen hallintaansa ja sopivat keskenään uuden työnjaon siten, että kaikissa kerhoissa on vähintään kaksi opiskelijaa paikalla. Ensimmäistä harjoitteluaan suorittavien osallistumiskerrat lisääntyivät, mutta tilanne tasasi sopivasti heidän harjoittelutuntiansa määrää. He ottivat myös hoitaakseen läksykerhoraportin kokoamisen. Ensimmäisen vuoden opiskelijoille tehtävä oli haasteellinen, mutta he tarttuivat siihen rohkeasti ja vastuullisesti.

Läksykerhotoiminnan arkea

Opiskelijat oppivat ja oivaltavat tekemällä ja kokemalla

Ensimmäisellä kerhokerralla Lehtotupaan saapui kolme lasta ja Oravanpesään yksi. Toisella kerralla Lehtotuvassa oli kaksi lasta, Oravanpesässä ei yhtään. Tämän jälkeen kävijöitä oli Lehtotuvalla keskimäärin viisi, vähimmillään kaksi ja enimmillään yhdeksän ja Oravanpesäs-

OLIPA
KERRAN
IHMINEN

sä pääasiassa kaksi lasta. Lehtotuvalla kävi myös muutamien kerran kaksi aikuista suomenkielen opiskelijaa.

Pääasiassa kerhoaika kului läksyjen tekoon, mutta jonkin verran ehdittiin myös viettää vapaata, keskustella, piirrellä ja pelailla. Molemmissa kerhoissa myös kasvatettiin pääsiäisruohot ja kylvettiin äitienpäiväkukkia. Toiminnan aikana opiskelijat kävivät kerholaisten kanssa keskusteluita muun muassa kerhon säännöistä, nukkumisesta, syömisestä, kiusaamisesta, rasismista, pelisäännöistä, tietokonepelin pelaamisesta, kierrätyksestä ja tukiopetuksesta. Nämä teemat nousivat luonnollisina tilanteiden mukaan ja sopivat erinomaisesti tavoitteisiin tukea läksyjenteon ohella lasten kotoutumista suomalaisen yhteiskuntaan ja lähiyhteisöön.

Opiskelijoiden tekemät suunnitelmat elivät kerhokertojen mukaan. Ohjelma niin läksyjenteossa kuin vapaa-muotoisessa toiminnassa organisoitui sen mukaan ketä oli paikalla. Totuttiin tilanteeseen, jossa esimerkiksi oli suunniteltu ohjelma lapsiryhmälle ja aikataulutettu kerhokokoonuminen läksyjenteko-osuuteen ja vapaaseen toimintaan, paikalle saapuikin kerhoaikana vähitellen ovesta ilmaantuen muutama lapsi, muutama nuorisoiäkäinen ja pari aikuista suomenkielen opiskelijaa. Kaikilla oli ohjauksen ja tuen tarvetta, johon opiskelijat joustavasti vastasivatkin.

Retkiin ei ollut mahdollisuutta, kun ei etukäteen tiedetty ketä tulee seuraavalla kerralla paikalle ja suunnitteluaiakin jäi vähäiseksi. Opiskelijoille tulikin konkreettisia kokemuksia eri kulttuureiden aikakäsityksistä, sitoutumisesta tulevaan ja kielivaikeuksista. Konkreettinen oppi oli sekin, että maailman lapset ovat samanlaisia; tietokoneen ääressä viihdyttäisiin, nujakoidaan eikä läksyjenteko ole kovin kiinnostavaa. Tosin pari poikaa halusi nimenomaan tehdä läksyjä, ei muuta. Johtuiko se opinhalusta vai siitä, että heillä oli todellinen työrauha ja aikuisen jakamat huomio vai jostakin muusta, sitä emme tiedä.

Alun perin suunnitellut yhteistyöt eri tahojen kanssa jäivät melko vähäisiksi. Läksykerhon vanhempainilta ja yhteistyö opettajien kanssa jäi tekemättä. Kaikkien osapuolten voimavarat suuntautuivat niin tiiviisti olemassa oleviin tehtäviin, että yhteistyön virittämiseen ei ehditty.

Opiskelijat tarvitsevat tukea ja ovat ongelmanratkaisukykyisiä

Se, että lapsia oli kerhoissa odotettua vähemmän, oli hyvin tehtäväänsä valmistautuneille opiskelijoille pettymys. Kerhotoiminnan alkuvaiheessa opiskelijoille tuli myös huoli harjoittelutuntien kertymisestä. Tiedotuskysymyksetkin painoivat opiskelijoiden mieltä: Eikö tiedotus tavoittanut lapsia, heidän perheitään ja opettajia? Eikö läksykerhon tarvetta todellisuudessa ollutkaan? Oliko tiedottaminen vääränlaista?

Etenkin Eskolanmäen kerhon vähäiset kävijämäärät askarruttivat opiskelijoita. Selitykseksi tilanteeseen arveltiin se, että ihan ensimmäisessä tiedotteeseen oli lipsahnut vääriä tietoja ja sekin, että koulu toimi remontin vuoksi tilapäisesti eri puolilla Kouvolaa. Eskolanmäessä ei myöskään syntynyt samanlaista värväystoimintaa kuin Lehtomäessä, jossa tupavastaava pystyi päivittäin opastamaan lapsia läksykerhoon.

Mahdollisesti juuri tässä alun epävarmuudessa opiskelijoiden tietous ja todellinen oivallus maahanmuuttajatyön arjesta lisääntyi huomattavasti. Heille kertyi omaa kokemusta uuden toiminnan aloittamisesta ja työelämäohjauksen kanssa käytyjen keskustelujen myötä he saivat lisätietoa ja näkemyksiä ammattilaisen kokemusten kautta. Turvallinen oppimisympäristö mahdollisti myös sen, että opiskelijat rohkenivat punnitsemaan omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan asiantuntijoiden kanssa ja toivat esiin lapsista heränneet huolenaiheensa. Heidän havaintojaan käsiteltiin, he saivat konkreettista palautetta ja tuntumaa asioiden vastuullisesta hoitamisesta eteenpäin.

Oppilaitokselta saadun ohjauksen yhdeksi tärkeäksi osaksi nousi opiskelijoiden rauhoittaminen siitä, että oppimista tapahtuu ja harjoittelu ja toiminta on ihan hyväksyttävää, vaikkei osallistujia olisikaan paljon. Oppimistahan tapahtuu kaikista kokemuksista ja silläkin on arvonsa, että jotkut läksykerholaiset saivat osakseen hyvää ohjausta ja jakamatonta, kiireetöntä ohjaajien huomiota. On mahdollista, että näin on luotu vahvaa kivijalkaa heidän koulunkäynnilleen ja kotoutumiselleen.

Eriyisesti läksykerhon haasteeksi koettiin se, että kerho-ohjaajan on itsekkin osattava tehdä niitä tehtäviä, joita lapsilla oli. Monet erilaiset kirjat ja tehtävät olivat toisinaan vaikeita opiskelijoillekin. Tarvittiin itseopiskelua ja vuorottelujärjestelyitä ohjauksessa.

Vierivät kivet eivät sammaloitu

- onnistumme yhdessä!

Opiskelijoiden oma oivallus ja kyvyt toimia joustavasti kantoi hyvää hedelmää läksykerhoissa. Etenkin ensimmäistä harjoitteluaan suorittavat joutuivat kovaan kouluun. He joutuivat käytännössä vastaamaan kahdestaan kerhonsa toiminnasta, käymään läpi vähäiseen osanottajamäärän aiheuttaman pettymyksen ja epävarmuuden harjoittelusta ja etsimään keinot tilanteesta selviytymiseen. Uusina opiskelijoina uudessa tilanteessa heidän piti ylittää kynnyksen asioiden puheeksi ottamisesta itselleen melko tuntemattomien työelämän ja koulun edustajien kanssa. Sen he tekivätkin asiallisesti ja rakentavasti ja osoittivat muutenkin joustavuutta ja vastuullisuutta harjoittelujakson loppuvaiheessa tilanteiden muuttuessa. Kolmatta harjoitteluaan räätälöidysti suorittavat puolestaan joutuivat toimimaan luovasti ja joustavasti yhdistämällä toisaalla suoritettavan harjoit-

telunsa kokonaisuuteen läksykerhoon liittyvät tehtävät. He toivat mukanaan kokeneen opiskelijan tietotaitoaan ja varmuuttaan työelämässä toimimiseen. Terveystieteiden huollon opiskelija taas toimi taitavasti kahdessa roolissa opiskelijana ja vapaaehtoisaktiivina. Maahanmuuttajatyöstä innostuneena ja järjestön paikallisosaston tuntijana hänellä oli paljon sekä kokemuseräistä että tietopuolista annettavaa muille opiskelijoille. Opiskelijoiden vertaistuki toimi monin tavoin.

Läksykerhotoiminnan juhlaa

Opiskelijat saavat onnistumisen kokemuksia

Eri kulttuureista tulleiden ihmisten kanssa työskentelystä opiskelijat kokivat saaneensa runsaasti ymmärrystä maahanmuuttajuudesta ja maahanmuuttajien arkielämän haasteista: heidän myönteinen suhtautumisensa maahanmuuttajiin vahvistui entisestään.

Kokemuksen kautta opiskelijat oivalsivat, että aito kiinnostus ja välittäminen kerholaisista ja kärsivällisyys nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja pettymyksen hetkinä osoittautuivat kerho-ohjaajien tärkeiksi avuiksi. Opiskelijat oppivat, ettei pidä lannistua vaikka asiat eivät sujuisikaan alkuodotusten mukaan. Edetä voidaan vähitellen päämäärää kohti uusien tilanteiden ja suunnitelmien pohjalta. Huomattiin, että näin syntyi luottamuksellinen suhde ohjaajien ja kerholaisien välille. Kerhojen loppuessa lapset jo halusivat tietää uusien kerhojen alkamisesta. Muutamat lasten vanhemmistakin tutustuivat kerhoihin ja joku toivoi, että hänen lapsensa voisi tulla kerhoon, vaikkei tällä läksyjä olekaan. Toive toteutettiin.

Henkilökohtaisen suhteen luominen lapsiin ja aikuisiin vaikutti siihen, että kerholaiset alkoivat saapua paikalle vähitellen yhä säännöllisemmin. Läksyjen teon lisäksi kerho tuki maahanmuuttajalasten ja muutaman

aikuisenkin suomen kielen oppimista. Erityisesti kerhon merkitys kuitenkin korostui lasten kohtaamispaikana, turvallisten aikuisten läsnäolona ja pitkän iltapäivän jäsentäjänä. Opiskelijoiden kannalta näiden seikkojen konkreettinen kokeminen ja laajojen merkitysten oivaltaminen muuttui arvokkaaksi oppimis- ja onnistumiskokemukseksi. He saivat kokea toimineensa tärkeänä osana kohtaamiensa lasten arjessa ja näiden kotoutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan.

Pilottihankkeessa mukanaolo ja tiedon välittäminen seuraaville läksyohjaajille, työelämätaholle ja oppilaitokselle nähtiin jo sinänsä arvokkaana toimintana, johon opiskelijat paneutuivat pohtimalla ja kirjaamalla omia kokemuksiaan ja kehittämisehdotuksiaan läksykerhoraporttiin.

Opiskelijat käyttävät kehittävää työtettä

Opiskelijoiden kehittämisehdotukset jakautuvat kolmeen kategoriaan: työelämäorganisaatioon tutustuminen, ohjaajana toimiminen sekä kerhotyön suunnittelu. Työelämätahon ja koulun näkökulmasta kehittämissaasteena voitaisiin mainita lisäksi aiempaa selkeämman työnantajatahon, oppilaitoksen ja opiskelijoiden välisten yhteistoimintafoorumien organisointi.

Työelämäorganisaatioon tutustumiseen liittyy etukäteen tapahtuva ”sisäänaajo” organisaatioon ja työskentelyn aikana tapahtuva lisätiedon saanti ja ymmärryksen syventäminen. Läksykerhopilotissa opiskelijat kokivat erityisen tärkeänä SPR:n arvojen ja periaatteiden tuntemisen, jotta heidän itsenäinen toimintansa kerhoissa noudattaisi samoja linjoja. Tämä asettaa vaatimuksia niin koulun kuin työnantajankin hyvälle etukäteistyölle ennen varsinaisen opiskelijoiden kanssa suoritettavan rupeaman aloittamista. Tämä liittyy myös vahvasti sosiaali- ja terveysalan työn luonteeseen, jossa työntekijä tekee asiakkassuhteessa itsenäisiä päätöksiä tässä ja nyt.

Ohjaajan roolia opiskelijat pohtivat auktoriteettinäkökulmasta ja ilmapiirinäkökulmasta. Yhteiset pelit, leikit ja keskustelut nähtiin tärkeinä. Läheinen yhteistyö lasten opettajien kanssa ja reissuvihot nähtiin tärkeinä yhteistyömuotoina koulun kanssa ja vanhempainilat kotien kanssa. Opiskelijat kokivat, että lapset tarvitsivat intensiivistä läksyohjausta ja läksynsä valmiiksi saaneet intensiivistä vapaa-ajanohjausta, jotta eivät häiritسی läksyntekijöitä. Myös tarve ohjaajan jakamattomaan huomioon oli suuri. Ohjaajien riittävä määrä, ohjaajien asenteiden ja taitojen lisäksi, vaikuttaa kerhon rennon ilmapiirin muodostumiseen, jota opiskelijat pitivät tärkeänä.

Kerhotyön suunnittelun haasteena oli toisaalta suunnittelun tärkeyden oivaltaminen ja toisaalta niiden kariutumisen hyväksyminen sekä ohjaajan kyvyt heittäytyä rohkeasti tilanteisiin ja niiden muuttumiseen. Opiskelijat totesivatkin, että kaavoihin ja aikatauluihin ei voi kangistua. Jatkuvaa pohdintaa tuli esimerkiksi siitä, miten tiukasti pidetään suunnitelmista kiinni, miten rajataan kävijöiden ikä sekä millaisiin ja kenen tarpeisiin vastataan? Pilottiryhmän pohdinnoissa oli kulttuurisia, filosofisia ja eettisiä ulottuvuuksia; opiskelijoiden kannalta arvokkaita oppimiskokemuksia, joita jaettiin yhdessä lähiohjaajien kanssa.

Uudet läksykerhot ja uudet innovaatiot

Maahanmuuttajataustaisten lasten läksyryhmien pilotivaiheen jälkeen aloitettiin syksyllä 2010 läksykerhot sosiaalialan uusiin opetussuunnitelmiin sisällytettynä. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden lukujärjestyksiin merkittyjen työelämätorstaiden puitteissa jokainen opiskelija osallistuu työelämälähtöiseen toimintaan. Läksykerhoissa on mukana kahdeksan opiskelijaa, jotka ovat jakautuneet ohjaamaan kolmea eri kerhoa kahtena päivänä viikossa.

Työelämätorstait suovat opettajille ja opiskelijoille aiempaa paremmin aikaa suunnitteluun, tapaamisiin ja ohjaukseen ja tavoitteenasettelu sisältyy luontevasti opiskelun alkuvaiheen opintojaksoihin. Uusien läksykerhojen aloittamisessa voitiinkin ottaa hyvin huomioon pilottivaiheen kokemukset. Erittäin on panostettu opiskelijoiden valmentamiseen ennen kerhojen aloittamista ja työnohjaukseen toiminnan aikana. Opiskelijat pääsivät valmentautumaan kerhojen pitoon osallistumalla SPR:n järjestämään Tulijan tukena -koulutukseen yhdessä vapaaehtoiseen maahanmuuttajatukitoimintaan ryhtyvien kanssa. Samanaikaisesti heidän kanssaan on voitu käydä toimintaan valmentavia keskusteluita ohjaustapaamisissa ja Moodle-alustalla. Opiskelijat ovat myös käyneet työelämäohjaajansa kanssa kotikäynneillä ja esittäytymässä kouluilla.

Alati muuttuvassa yhteiskunnassa joudutaan jatkuvasti vastaamaan uusiin haasteisiin. Läksykerhotoiminnassa se on tänä syksynä merkinnyt ensinnäkin sitä, että kerhoihin on toivotettu tervetulleiksi ne uudet maahanmuuttajat, jotka eivät ole mahtuneet suomen kielen kursseille; toiminta laajenee lasten lähiyhteisöön. Toiseksi, työelämätahon yhteishenkilömme vaihtuu ja edessämme on tutustuminen uuteen yhteishenkilöön ja yhteistyön tekemiseen hänen kanssaan. Kolmanneksi, olemme päässeet vaiheeseen, jossa toiminta on löytänyt organisatorisen mallinsa ja sisältönsä, joten nyt on aika alkaa kehittää laatua. Työsarkaa siis työelämäyhteistyösä riittää. Onneksi aina uudet opiskelijaryhmät ja vaihtuvat työelämätahon edustajat tuovat tullessaan uutta innovaatiota. Kun opettajat taiteilevat menossa mukana, on työelämälähtöisen oppimisen tulevaisuus turvattu. Vierivät kivet eivät sammaloidu - onnistumme yhdessä! ●

Paulette Etelävuori

Lehtori

Sosiaali-
aliala

paulette.etelavuori@kyamk.fi

Yhteiset tarpeet ja haasteet yhdistävät

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu ja Kouvolan Sippolassa sijaitseva Sippolan koulukoti ovat tehneet yhteistyötä jo usean vuoden ajan. Yhteistyön taustalla ovat niin molemminpuolinen tarve kuin yhteiset haasteetkin.

”Kyseessä on oikeastaan win-win-tilanne, jossa molemmat hyötyvät tehtävästä yhteistyöstä”, hymyilee KyAMK:n yhteyshenkilönä toimiva sosiaalialan lehtori **Tuija Suikkanen-Malin**.

Sippolan koulukodille yhteistyö tuo koulutettua työvoimaa sekä sijaisuuksiin että vakituisiin työsuhteisiin. Ammattikorkeakoululle yhteistyö tarjoaa opiskelijoille harjoittelupaikkoja ja aiheita opinnäytetöihin. Yhteisenä tavoitteena on saada alueelle riittävästi oikealla tavalla koulutettuja työntekijöitä lastensuojelutyöhön.

”Nykyisin koulutettuja työntekijöitä koulukotiin on jo helpompi saada, mutta sosiaalialalla työskentelevien ja sitä opiskelevien miesten määrä on edelleen liian pieni. On yhteinen haaste saada lisää miehiä alalle”, pohtii Sippolan koulukodin johtaja **Matti Salminen**.

Salminen listaa sekä yhteisten mahdollisuuksien että haasteiden luetteloon myös työelämän ja koulutuksen kehittämisen. Sen parissa tehtävä työ ei lopu koskaan.

”Olisi hyvä miettiä myös, olisiko AMK-tasoisessa tutkimuksessa ja työelämän yhteistyössä kehittämisen varaa pidemmällekin”, Salminen miettii. Yhteistyö KyAMK:n ja Sippolan koulukodin välillä jatkuu tulevaisuudessaakin, vakuuttavat sekä Suikkanen-Malin että Salminen.

”Eri yhteistyötahojen, palveluntuottajien, AMK:n ja sosiaalialan osaamiskeskuksen, on hyvä pitää jatkuvasti yllä keskustelua alueen tarpeiden ja tulevien yhteistyöhankkeiden kartoittamiseksi”, Salminen sanoo.

Negatiivisesta positiiviseen ja positiivista paremmaksi

Näkyvimmin KyAMK:n opiskelijoiden arjessa yhteistyö näkyy kolmannen vuoden opiskelijoiden viettäessä päivän koulukodilla. Vierailupäivä kuuluu lastensuojelu ja perhetyö -opintojaksoon.

Sippolan koulukodin johtaja Matti Salminen kertoo, että koulukotiin saapuvat nuoret saavat kodinomaisen ympäristön, jossa on rajoja ja riittävästi tukea. Kaikki koulukotien nuoret päättävät peruskoulun ja täysi-ikäisyyden kynnyksellä olevia nuoria tuetaan itsenäistymisessä. Koulukoti tarjoaa avaimet tulevaisuuteen.

Opiskelijat kirjoittavat ennakkoon kysymyksiä, joihin haluaisivat vastauksia vierailun aikana. Nämä kysymykset toimitetaan koulukodille, jossa päivän ohjelma suunnitellaan aiempien kokemusten perusteella ja niin, että opiskelijat saavat mieltään askarruttaviin kysymyksiin vastauksen.

Opiskelijat pääsevät tutustumaan paitsi koulukodin tiloihin, myös siellä työskentelevien työtehtäviin ja arkeen. Samalla kerrotaan myös mahdollisuudesta tehdä paitsi harjoittelu, myös erimittaisia sijaisuuksia koulukodilla.

Vierailupäivä kuuluu lastensuojelu
ja perhetyö -opintojaksoon

”Olemme aloittaneet tutustumispäivät minun puhevuorollani, jossa olen kertonut lastensuojelun laitoshuollon kehittymisestä siihen, mitä se nyt on. Sen jälkeen työntekijät eri yksiköistämme valottavat oman työnsä kautta Sippolan koulukodin toimintaa”, Salminen kertoo.

Koulukodissa vietetyn päivän jälkeen kirjoitettavassa palautteessa opiskelijat kertovat tunnelmiaan vierailusta ja siitä, mitä oppivat päivän aikana. Nämä palautteet toimitetaan myös Sippolan koulukodille. KyAMK:n opiskelijat ovat antaneet lähes poikkeuksetta positiivista palautetta vierailuista.

”Opiskelijat ovat ennalta mieltäneet koulukodin rankaksi ja pelottavaksi paikaksi. Päivän vierailun jälkeen useimpien käsitys on muuttunut suuresti. Päivän aikana koulukoti realisoituu opiskelijoillekin”, kertoo Tuija Suikkanen-Malin.

Suikkanen-Malinin näkemystä tukevat myös opiskelijoiden antamat palautteet. ”Ennen tutustumiskäyntiä ajattelin työn olevan itselleni liian vaikeaa ja etten harkitsisi sinne harjoitteluun menoa. Tämän ajatuksen tutustumiskäynti muutti täysin”, kirjoittaa eräs mukana olleista opiskelijoista.

”Me koulukodilla toivomme totta kai, että saamme kielteisiä ajatuksia muutettua myönteisiksi ja positiivisia mielikuvia vahvistettua entisestään”, Matti Salminen korostaa.

Mikä Sippolan koulukoti on?

Sippolan koulukoti on yksi Suomen kuudesta valtion koulukodista. Sippolaan sijoitetaan 12–18-vuotiaita huostaan otettuja tyttöjä ja poikia enimmäkseen Etelä-Suomesta: pääkaupunkiseudulta, Päijät-Hämeestä ja Kymenlaaksoista. Koulukodissa on 33 paikkaa.

Sippolan koulukodista löytyvät kodinomaiset osastot, erityisen huolenpidon yksikkö, perhekotihoito, jälkihuolto ja itsenäistymisharjoittelu, lääkäripalvelut sekä psykologin palvelut. Koulukodilla on oma koulu, jota käyvät niin koulukodilla asuvat nuoret kuin omassa kodissaan asuvat reissukoululaiset.

Sosiaalialan koulutus KyAMK:ssa

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa sosiaalialaa voi opiskella sekä nuorten että aikuisten koulutuksena. Tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä, josta harjoittelua on 45 opintopistettä.

Tutkintoa voi halutessaan suunnata oman kiinnostuksen mukaan valitsemalla itseä kiinnostavia ammatillisia opintoja. Opinnoissa on mahdollista suorittaa myös lastentarhanopettajan kelpoisuuteen johtavat opinnot.

Oppimisympäristö on rakennettu ongelmaperustaisen oppimisen pohjalle. Opiskelussa korostuvat opiskelijälähtöisyys ja sosiaalialan ongelmien käsittely pienryhmissä. Oppimisen tukena käytetään monipuolisesti erilaisia menetelmiä. ●

Tuija Suikkanen-Malin

Lehtori
Sosiaaliala
tuija.suikkanen-malin@kyamk.fi

Matti Salminen

Johtaja
Sippolan koulukoti
matti.salminen@sippolankk.fi

Sippolan koulukoti ja sen edeltäjät ovat toimineet samoissa tiloissa vuodesta 1909. Tilat ovat kodikkaat ja nuorilla on monipuoliset harrastusmahdollisuudet.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kliinisen osaamisen edistäminen – opetusosasto 6 Karhulan sairaalassa

Lähtökohtia

Opiskelijoiden harjoittelu muodostaa keskeisen osan ammattikorkeakoulujen työelämäyhteistyöstä. Harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. Opiskelijalle harjoittelu on teoriaa ja käytäntöä yhdistävä oppimistapahtuma, joka antaa mahdollisuuden teoriassa hankitun osaamisen soveltamiseen ja testaamiseen käytännössä sekä luo pohjaa oman osaamisen arviointiin ja itsensä kehittämiseen (Salonen 2008, 9-10.). Jotta oppiminen ei jää informaalien ja satunnaisen oppimisen varaan, tulee sitä ohjata sekä ammattikorkeakoulusta että harjoittelupaikasta.

Harjoittelu ei ole pelkästään opiskelijan toimintaa, vaan sitä hyödynnetään laajemmin oppimisympäristönä koulutuksen ja työelämän rajapinnassa: koulutuk-

sen sisällön ja työelämän kehittämisessä. Harjoittelu on luonteva tapa opettajille luoda kontakteja työelämän organisaatioihin ja lisätä myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan volyyymiä (Saarikoski 2007, 38).

Opiskelijan kehittyminen hoitotyön asiantuntijaksi edellyttää oppilaitoksen ja työelämän hyvää yhteistyötä. Työelämäyhteistyö on yksi keskeinen tavoite ammattikorkeakouluissa ja sitä ohjaa ammattikorkeakoululaki (351/2003). Työelämälähtöisyydellä tarkoitetaan yleensä sitä, että työelämän kehitystarpeet ennakoidaan ja niihin vastataan opetuksessa – valmistuneet opiskelijat omaavat niitä kompetensseja, joita työelämä tarvitsee ja arvostaa. Ammattikorkeakoulussa annettava opetus ei kuitenkaan voi pelkästään olla työelämän tarpeista lähtevää. Koulutuksen tehtävä on myös arvioida ja kyseenalaistaa työelämän toimintamalleja ja käytänteitä sekä aktiivisesti kehittää ja uudistaa niitä. Työelämälah-

töisyys on molemminpuolista osaamisen ja tiedon siirtoa, minkä onnistumiselle ratkaisevaa on jatkuva vuorovaikutus ja dialogi koulutuksen järjestäjien ja työelämän välillä. (Salonen 2008, 9.)

Opiskelijat hankkivat työkokemusta harjoittelemalla oman alansa työpaikoissa, tekemällä erilaisia projekteja ja työelämälähtöisiä oppinäytelmiä sekä osallistamalla tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan. Hoitoalan pitkät perinteet sekä koulutuksen säätely eri laissa takaavat muita aloja paremman työelämälähtöisyyden (Jokinen, Lähteenmäki ja Nokelainen 2009, 8).

Tammikuussa 2010 käynnistettiin toimialajohtaja Seija Aallon aloitteesta Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Terveysalan ja Kotkan kaupungin terveydenhuollon, Karhulan sairaalan osaston 6 kanssa kehittämishanke, jonka tavoitteena on lisätä ja syventää yhteistyötä. Kehittämishankkeessa on mukana myös toisen asteen ammatillista koulutusta järjestävä Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto. Hankkeen ohjausryhmään kuuluvat Kotkan kaupungilta ylihoitaja Riitta Johannala-Kempainen, osastonhoitaja Tarja Puhakka, Etelä-Kymenlaakson ammattiopistolta koulutuspäällikkö Marja Virolainen, lehtori Mirja Immonen-Järvinen, lehtori Rai-

ja Karjalainen, Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta Terveysalan osaamisalapäällikkö Päivi Mäenpää ja lehtori, hoitotyön koulutusohjelmavastaava Anneli Airola. Tässä artikkelissa kuvataan Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja Karhulan sairaalan osaston 6 kehittämistoimintaan ensimmäisen puolen vuoden ajalta.

Hankkeen toimijat ja tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on lisätä ja syventää ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyötä. Työelämälaheisyys näyttäytyy opiskelijan näkökulmasta parhaiten harjoittelun, oppinäytetyön ja erilaisten integroitujen opintojen tai projektien kautta.

Karhulan sairaalan osasto 6

Karhulan sairaala on erikoislääkärijohtoinen sairaala, jossa vuodeosastoja on viisi ja potilaspaikkoja 114. Osasto 6 tarjoaa jatkohoitoa ja kuntoutusta pääasiassa akuuteille sisätauteja sairastaville ja tutkimuspotilaille. Potilaat tulevat osastolle terveysaseman päivystyksestä, ensiavusta tai suunnitellusti. Potilaspaikkoja on 26. Potilailla on akuutti sairaanhoidon tarve, mutta he eivät kuulu erikoissairanhoidon piiriin. Osastolla annetaan lyhytaikaista kuntoutusta ja hoitoa lääkärin ja fysioterapeuttien kanssa yhteistyössä. Avoin vuorovaikutus omaisten ja potilaiden kanssa on tärkeää.

Osaston tarkoituksena on edistää kuntalaisten terveyttä tarjoamalla hoidonpöytäkirjojen puitteissa potilaille yksilöllistä hoitoa ja käyttämällä tehokkaasti hyödyksi lääketieteen, hoitotyön ja kuntoutuksen keinoja. Osasto korostaa toiminnassaan seuraavia arvoja: oikeus hyvään hoitoon, ihmisarvon kunnioitus, itsemääräämisoikeus ja oikeudenmukaisuus, terveyden edistäminen sekä luottamuksellisuus ja turvallisuus.

Karhulan sairaalan, osasto 6 henkilökunnan asettamat tavoitteet hankkeelle ovat:

- kehittää osaston hoitotyön toimintamallia (toimintakykyä ylläpitävä hoitotyö – kuntoutumista edistävä hoitotyö)
- parantaa uusien työntekijöiden ja sijaisten rekrytointia
- parantaa opiskelijaohjausta
- lisätä osaston henkilöstön työn mielekkyyttä
- vähentää henkilöstön työkuormitusta
- säästää sijaistarpeessa.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, Terveysala

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja Terveysalalla on 830 opiskelijaa, joista terveysalalla 480. Painopisteenä molemmilla osaamisaloilla on kuntoutusosaaminen. Kotkassa, Jylpyn kampuksella opiskelijat suorittavat sairaanhoitajan, ensihoitajan, naprapaatin tai ylempään ammattikorkeakoulututkinnon. Kouvossa, Sairaalanmäen kampuksella opiskelijat suorittavat terveydenhoitajan, geronomin, sosionomin tai ylempään ammattikorkeakoulututkinnon.

Hoitotyön koulutusohjelman (sairaanhoitaja AMK) laajuus on 210 opintopistettä (op), josta ohjattua harjoittelua on 75 op. Lukuvuonna 2009 – 2010 hoitotyön koulutusohjelmassa suoritettiin 4252 op ohjatusta harjoittelusta.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun, Terveysalan tavoitteet hankkeelle ovat:

- monipuolistaa ja syventää työelämäläheisyyttä
- parantaa harjoittelun laatua
- pitää ajan tasalla ja kehittää opetusta
- kaventaa teorian ja käytännön välistä kuilua
- lisätä tutkimus- ja kehittämistoimintaa (Kymi Care)
- lisätä opettajien käytännön työelämän ammattitaitoa
- lisätä AMK-järjestelmän ja -tutkintojen tunnettua.

Hoitotyön harjoittelun laatu

Tutkimusten mukaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelun laatuun vaikuttavat oppimisympäristö, hoitotyön taso, ohjaus ja ohjaussuhde sekä oppilaitoksen rooli harjoittelun ohjauksessa (Mäenpää ja Nurminen 2003, Saarikoski 2002). Hoitotyön harjoitteluympäristössä keskeisimpiä oppimiseen vaikuttavia tekijöitä ovat ilmapiiri sekä esimiehen johtamistapa. Opiskelijalla on tarve saada tukea ja arvostusta ammatillisessa ja työyhteisön jäseneksi kasvussa. Merkittävä osa oppimista on myös opiskelijan henkilökohtainen vastuun ottaminen oppimisestaan. Opiskelijan tulee hakeutua tavoitteellisesti oppimistilanteisiin ja arvioida omaa ammatillista kehittymistään sekä ottaa vastaan palautetta oppimisestaan.

Fyysisen oppimisympäristön ongelmaksi on koettu ohjauskeskusteluja ja kirjallisia töitä varten tarvittavan häiriöttömän työskentelytilan puuttuminen. Opiskelijat kokevat henkilökuntamitoituksen riittämättömäksi turvaamaan hyvän hoitotyön ja opiskelijaohjauksen. Opiskelijalle nimetään harjoitteluyksikössä henkilökohtainen ohjaaja, mutta yhteiset työvuorot eivät aina toteudu. Ohjaussuhteen merkitys korostuu varsinkin opintojen alussa. Harjoitteluyksikössä, jossa hoitotyö on laadukasta ja potilaskeskeistä, myös ohjaussuhteessa korostuu arvostus ja luottamus. Näyttöön perustuvassa ohjauksessa ohjaajat perustelevat toimintaansa opiskelijoille tutkittuun tietoon ja teoriaan perustuen sekä odottavat samaa opiskelijoilta.

Ohjaajan myönteinen asenne omaa työtään, työyhteisöä ja ohjaajana toimimista kohtaan edistää ohjaussuhteen toimivuutta ja ohjauksen onnistumista. Ohjaajan tulee sitoutua ohjaamiseen ja tietää opiskelijan opiskeluvaihe. Ohjaajan tehtävänä on suunnitella ennakkoon, miten ja millaisissa potilastilanteissa eri vaiheissa olevat opiske-

lijat työskentelevät ja miten ohjaus järjestetään työskentelyn yhteyteen.

Opettajan tehtävä on osallistua ohjauksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Opettaja on pedagoginen asiantuntija, joka informoi harjoitteluyksikköä opetussuunnitelmaan ja opetukseen liittyvistä asioista. Opettaja auttaa opiskelijaa analysoimaan käsitteellisen tiedon avulla ilmiöitä, joita hän kohtaa harjoittelussa. Opettaja integroi näyttöön perustuvan tiedon hoitokäytäntöön. Opettaja auttaa ohjaajaa ohjaussuhteen yksilöimisessä. Jotta opettaja pystyy integroimaan tutkimusnäyttöön perustuvan tiedon hoitokäytäntöihin, tulee hänellä olla riittävä tietämys harjoitteluyksikön hoitotyöstä. Hyvän yhteistyön merkittävämpänä esteenä on opettajan ja ohjaajan kiire. Yhteistyötä huonontavat myös erilaiset näkemykset harjoittelun tavoitteista, huono tiedonkulku ja vanhat perinteet.

Kehittämishankkeen eteneminen

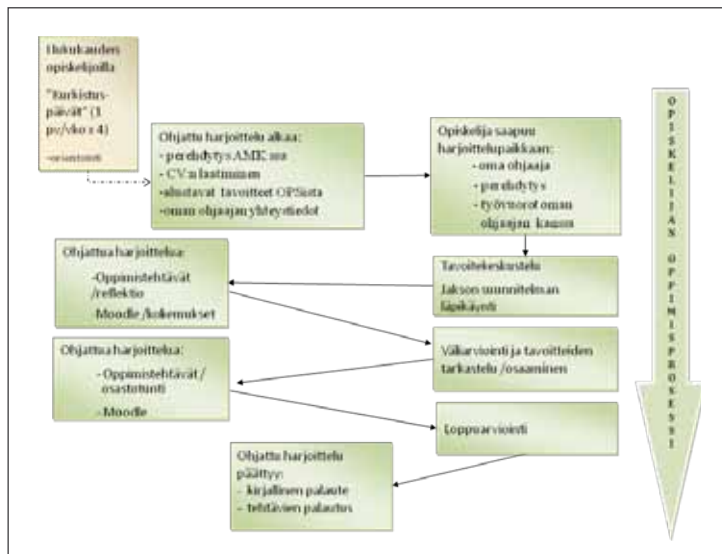
Harjoittelun yhdyshenkilöksi nimettiin ammattikorkeakoulusta lehtori Annele Airola ja harjoitteluyksiköstä osastonhoitaja Tarja Puhakka – yhteyshenkilöiden nimeäminen parantaa yhteistyötä ja viestintää toimijoiden välillä.

Tammikuusta kesäkuuhun 2010 on Karhulan sairaalan osastolla 6 suorittanut ohjatun harjoittelun jakson 22 ammattikorkeakoulun opiskelijaa (18 sairaanhoitaja- ja 4 ensihoitajaopiskelijaa) ja 13 ammattiopiston lähihoitajaopiskelijaa. Enimmillään harjoittelussa on ollut samaan aikaan kahdeksan opiskelijaa. Keskimäärin opiskelijoita on ollut neljä.

Opiskelijat ovat tehneet kolmivuorotyötä. Lisäksi osastolla on ollut kaksi - neljä lähihoitajaopiskelijaa.

Ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat suorittaneet harjoittelua perushoidon sekä sisätautien sairaanhoidon jaksoilla. Jaksojen pituudet ovat vaihdelleet kahdesta kuuteen viikkoon. Keskimääräinen pituus on ollut neljä viikkoa. Lisäksi kaksi opiskelijaa on suorittanut aikaisemman osaamisen tunnistamiseksi ns. AHOT-näytön perushoito-osaamisessa. Harjoitteluja on toteutunut yhteensä 132 opintopistettä ajoittuen 22 viikolle.

Opiskelijan oppimisprosessin selkiinnittämiseksi kuvattiin harjoittelun vaiheet (kuva 1). Oppimistehtävät harjoittelujakson aikana ovat: CV:n laatiminen tai päivittäminen Jobstep-järjestelmässä, yksilöityjen tavoitteiden laatiminen, lääkehoitopassin ja ns. tehtävälisan täyttäminen, Moodlen keskustelualusta ja oppimistehtävät, osastotunti sekä itsearviointi.

Kuva 1. Opiskelijan polku ohjatussa harjoittelussa

Ohjatun harjoittelun lisäksi on osastolle valmisteilla viiden sairaanhoitajaopiskelijan hankkeistetut oppinnäytetyöt (15 op). Oppinnäytetöiden aiheet liikkuvat ohjatun harjoittelun laadusta sairaanhoitajien ammatilliseen kasvuun. Geronomiopiskelijoiden projekti-, tiimi- ja verkostotyön opintojakson (2 op) kehittämistehtävät tuottivat arvokasta tietoa vanhusten toimintakykyä ylläpitävästä ja kuntoutumista tukevasta verkostotyöstä Kymenlaakson alueella.

Tärkeimpinä yhteistyön kehittämismuotoina ovat yhteiset tapaamiset, koulutukset ja projektit. Keväällä 2010 ammattikorkeakoulu toteutti osaston henkilökunnalle sairaalan tiloissa seuraavat koulutukset: Potilasturvallisuus, PBL, Opetussuunnitelma, Ohjauspolku sekä AHOT-arviointi (yhteensä 12 lähituntia). Osaston sairaanhoitajista kaksi osallistui ammattikorkeakoulun järjestämään Ohjaajakoulutukseen (3 op). Lisäksi kaksi sairaanhoitajaa tutustui sairaanhoitajien teoriaopetukseen muutamien lähiopetustuntien aikana.

Hoitotyön harjoittelun laatua ja opiskelijoiden tyytyväisyyttä harjoitteluun Karhulan sairaalan osastolla 6 selvitetään ZEF-kyselyllä. Kysymysten pääteemat ovat: oppimisympäristö, ohjaus ja ohjaussuhde, hoitotyö sekä opilaitoksen rooli harjoittelun ohjauksessa. Opiskelijat vastaavat kyselyyn heti jakson päätyttyä.

Puolet opiskelijoista koki osastolle rakennetun uuden opiskelijoiden ohjausta ja kirjallisia töitä varten suunnitellun tilan toimivan erittäin hyvin. Ohjaajat koetaan motivoituneiksi ja opiskelijat kokevat, että ohjaajat edistävät myönteisen opiskeluilmapiiirin ja tasa-arvoisen ohjaussuhteen syntymistä harjoittelujaksolle. Ohjaajat ovat perehtyneet ohjausjakson tavoitteisiin, mutta koko opetussuunnitelman tuntemus on vielä puutteellista. Ohjaajat antavat palautetta opiskelijoille, mutta eivät pyydä opiskelijoilta palautetta ohjaamisesta.

Harjoittelupaikassa käytössä olevan harjoittelun suunnitelman tunnisti vain kolmannes opiskelijoista, mutta puolet opiskelijoista kokee ohjauksen kuitenkin suunnitelmalliseksi. Opiskelijat tekevät pääsääntöisesti samoja vuoroja ohjaajan kanssa ja kokevat, että saavat osallistua potilashoittoon melko hyvin. Oman tietopohjan laajentamisessa apuna on oma ohjaaja, mutta melko hyvin myös muu henkilöstö, opettaja, tietokannat, oppikirja sekä muut opiskelijat. Opiskelijat osallistuvat hoitotyön kirjaamiseen myös perushoidon harjoittelujaksolla, mikä auttaa heitä hahmottamaan hoitotyön kokonaisuutta.

Opiskelijat tiedostavat vastuunsa, omat tietonsa ja taitonsa hyvin. Opiskelijoiden arvion mukaan harjoittelupaikassa on niukasti henkilökuntaa potilaiden määrään nähden ja tämä heijastuu myös siihen, että ajoittain opiskelijoiden määrä työpaikassa koetaan liian suureksi ohjauksen saatavuuteen nähden.

Opiskelijat kokevat, että harjoittelusta vastaava opettaja ohjeistaa opiskelijaa harjoittelun käytänteistä ennen harjoittelun alkua hyvin ja edistää myönteisesti harjoitteluympäristön syntymistä. Opettaja tukee opiskelijaa teorian ja käytännön yhdistämisessä hyvin, mutta opettajan läsnäoloa kaivattaisiin vielä enemmän. Moodle-keskustelualusta toimii harjoittelujakson aikana kokemusten läpikäynnissä hyvin ja käytössä olevat tehtävälista ja lääkepassi edistävät oppimista hyvin. Osastotunnit auttavat teorian ja käytännön integrointia ja tukevat opiskelijan yksilöllistä ammatillista kasvua. Opiskelijat arvioivat saavuttaneensa harjoittelulle asetetut tavoitteet joko melko hyvin (83 %) tai erittäin hyvin (17 %).

Uuden toimintamallin rakentaminen ja käyttöönotto organisaatorajat ylittävässä yhteistyössä vaatii myös uudenlaisia horisontaalisia työvälineitä, joita tässä hankkeessa pyritään kehittämään. Uuden toimintatavan juurruttaminen on haastavaa, koska vanha ja uusi kohtaavat koko ajan arjessa ja kilpailevat toimijoiden ajasta ja teoista. ●

Anneli Airola
Lehtori,
koulutusohjelmavastaava
Terveysala
anneli.airola@kyamk.fi

Lähteet

Ammattikorkeakouluista annettu laki (351/2003).

Jokinen, J., Lähteenmäki, L. ja Nokelainen, P. 2009. Työssäoppimisen lumo. Tiivistelmä toisen asteen ammatillisen sekä korkea-asteen koulutuksen ja työelämän yhteistyön meta-tutkimuksesta. Tiivistelmä. Opetusministeriön julkaisuja 2009:10.

Mäenpää, P. ja Nurminen, T. 2003. Ohjatun harjoittelun oppimisympäristöt ammatillisen kehittämisen edistäjinä – ARVI – projekti 1999 – 2002. Loppuraportti. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja, B-sarja.

Saarikoski, M. 2002. Clinical learning environment and supervision – Development and validation of the CLES evaluation scale. Ser. D Tom. 525. Turun yliopisto, hoitotieteen laitos, Turku.

Saarikoski, M. 2007. Työelämäosaamisen haasteet ammattikorkeakoulussa. Teoksessa: K. Kallenberg ja M. Hallila (toim.) Osaamisen kohtaaminen – näkökulmia työelämälähtöiseen koulutukseen. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Tiedotteita, 26.

Salonen, P. 2008. Työelämälähtöinen oppiminen on ammattikorkeakoulujen vahvuus. Tiedepolitiikka 1/08, 7-12.

Lasten ja nuorten terveydenedistäminen toimintatutkimuksellisella otteella

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun terveystalon sairaanhoitajaopiskelijoiden lasten ja nuorten terveyden edistämistoiminnan lähtökohtana on ollut kansallinen aluevaikutus tutkimuksellisin ja tutkivan oppimisen keinoin siten, että lasten ja nuorten tavoissa ja tottumuksissa tapahtuu asetettujen tavoitteiden mukainen muutos. Yhteistyö käynnistyi peruskoulun aloitteesta ja tarpeista ja on laajentunut yhteistyöksi myös muiden toimijoiden kanssa. Kehitystyö on kytkeytynyt luonnollisena osana valtakunnallisesti ammattikorkeakouluille asetettuihin tavoitteisiin

1. entistä tiiviimpi ammatillisen perusopetuksen kytkentä työelämäkontekstiin ja aito yhteistyö työelämän kanssa tavoitteena opiskelijan aito oppimiskokemus
2. tutkimus- ja kehitystoiminnan kytkeminen osaksi perusopetusta ja opetussuunnitelmaa
3. opetuksen pedagoginen kehittäminen siten, että korkeakoulun opettajien tutkimus- ja kehittämis-työ on osa toimintaa
4. tuottaa näyttöön perustuvaa materiaalia ja tutkittua tietoa perus- ja ammattikorkeakoululle.

Terveyden edistäminen on nostettu terveydenhuollon haasteeksi ja painopisteeksi Terveys 2015 -kansanterveysohjelmassa. Tämän kehittämistyön onnistumisen kannalta sairaanhoitajien opetussuunnitelman tavoitteet, työelämän tavoitteet ja opiskelijan omat oppimistavoitteet on eri tilanteissa reflektoitu vastaamaan toisiaan. Terveyden edistämässä edettiin siten, että perehdyttiin käytännössä erilaisissa työyhteisöissä terveyden edistämistoiminnan onnistumiseen ja epäonnistumiseen liittyviin riskitekijöihin sekä osallistuttiin erilaisin keinoin lasten ja nuorten terveyden edistämiseen ja vanhempien tukemiseen kasvatustyössä.

Lähtökohtien määrittelyä

Toiminta käynnistyi kuntarajat ylittävänä eri koulutusjärjestelmien välisenä yhteistyötapahtumana. Peruskoulukumppaneiden perehdyttämiseksi terveyden edistämisen lähtökohtiin järjestettiin yhteinen koulutuspäivä. Koulutukseen osallistui noin 200 henkeä. Tilaisuudessa toteutettiin peruskoulunopettajille suunnattu kysely teemalla ”Peruskoulujen ja ammattikorkeakoulun yhteistyön tulevaisuus”. Kyselyyn vastasi 155 opettajaa.

Tulosten mukaan lasten ja nuorten terveys- ja tapakäyt-
tämisen ongelmat liittyivät ravitsemukseen, huoleen
tupakoinnin ja päihteiden käytön lisääntymiseen, käy-
tötapojen heikentymiseen, kotikasvatuksen laatuun ja
puutteeseen, vanhempien rooliin kasvattajana, lasten ja
nuorten levon ja unen suhteeseen ja liikunnan harras-
tamisen vähenemiseen. Opettajilla oli runsaasti toiveita
ammattikorkeakoulun terveysalan ja peruskoulun toi-
mijoiden väliseen jatkuvaan ja joustavaan terveys- ja ta-
pakasvatusyhteistyöhön.

Yhteistyössä on kehitetty
poikkihallinnollista kumppanuutta
peruskoulun ja muiden
toimijoiden kanssa.

Kyselyn mukaan toivottiin sairaanhoitajaopiskelijoiden
osallistumista peruskoulun arkeen olemalla mukana
erilaisin hankkein opetuksessa. Haluttiin infoa erilaisista
terveyttä haittaavista tavoista ja totumuksista. Lisäksi
toivottiin toiminnallisia yhteistyötunteja, teemaviiko-
ja ja -tunteja yhteisesti suunnitellen, terveismessujen
ja -tapahtumien järjestämistä ja tietoisuuksia erilaisista
teemoista. Yhteistyötä edistävänä nähtiin terveysalan
opettajien osallistuminen peruskoulun arkeen erilaisin
asiantuntijaluennoin ja tutkimushankkein. Toivottiin
järjestettäväksi myös yhteistä koulutusta sekä tutki-
muksellista raportointia julkisuuteen opettajille ja van-
hemmille. Tästä saatiin hyvä lähtökohta peruskoululaisten
kanssa tapahtuvaan yhteistyöhön.

Vähitellen yhteistyösuhteita eri organisaatioihin syn-
tyi runsaasti mm. Kotkan, Haminan, Pyhtään, Miehik-
kälän, Virolahden ja Virojoen peruskoulujen opettaji-
en, oppilaiden, huoltajien ja terveydenhoitajien, Carean
(sairaanhoitopiiri), sosiaali- ja terveysalan järjestöjen ja
toimijoiden, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun eri
toimipisteiden ja kampusten, Kotkan ja Haminan suun-
terveydenhuollon, Kotkan kaupungin terveydenedis-
tämisen yksikön, Parik-säätiön, Etelä-Kymenlaakson
maahanmuuttajapalveluiden ja jääkiekkoseura Kotkan
Titaanien kanssa.

Myös Kymenlaakson ammattikorkeakoulun hyvinvoin-
tikiertueet toteutettiin tutkivan oppimisen keinoin. Ke-
vällä 2011 yhteistyötä tehdään ammatillisen koulutuk-
sen kanssa.

Yhteistyön lähestymistapa ja oppimiskäsitys

Tavoitteeksi vuorovaikutuksellisessa yhteistyössä eri or-
ganisaatioiden kanssa asetettiin aito kohtaaminen, josa
voidaan keskustella tasavertaisesti. Tämä on ollut tärkeä,
koska jokaisella yhteistoimintaan osallistuvalla on
ollut erilainen tapa jäsentää todellisuutensa. Avoin, omia
ajatuksia paljastava suhde ja halu toistensa kohtaami-
seen on ollut perusta, jolloin esimerkiksi muutoksia on
tehty yhteisten keskustelujen kautta. Neuvotteluluontoisen
keskustelu ei ole aina perustunut keskustelua ohjaaviin
etukäteiskriteereihin tai normeihin, vaan keskinäiseen
luottamukseen ja joustavuuteen. Yhteisen keskustelun
tarkoituksena on ollut ymmärtämisen lisääminen ja
parhaimmillaan uusi ymmärrys. Keskinäinen dialogi on
myös syventänyt osallistujien itseyttä ja ulospäin
suuntautumista.

Yhteistyön pedagogiikka rakennettiin sosiokonstruktivisen oppimiskäsitteen perustalle. Tämä merkitsi sairanhoidtajapöytätyöryhmien itseohjautuvuutta sekä oman oppimisen taitojen tiedostamista, jota tarvitaan teorian ja käytännön yhdistämisessä, ongelmanratkaisussa ja uuden tuottamisessa.

Kaikkessa terveyden edistämistoiminnassa korostettiin sosiaalisen vuorovaikutuksen ja yhteistoiminnan tärkeyttä yksilöllisen oppimisen, oman aktiivisuuden ja kokemuksellisuuden lisäksi. Koulutuksen suunnittelu-

sa painotettiin yksilöllistä ja yhteisöllistä oppimista sen perusteella, mikä on nähty kulloinkin prosessissa keskeisenä toimijana yksilö, ryhmä vai yhteisö.

Tavoitteena kaikessa toiminnassa oli elämänlaatu, sosiaalinen vuorovaikutus ja se, että opiskelijat tekevät työtä ympäröivän yhteiskunnan terveyttä edistävien keskeisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Erilaisia projektin ja kehittämistehtävien on korostettu osallistavaa näkökulmaa, jolloin opiskelija on voinut toimia yhteisöjen täysivaltaisena jäsenenä. Koko terveyden edistä-

misen opintokokonaisuuden aikana on erityisesti kiinnitetty huomiota sairaanhoitajaopiskelijan sosiaaliseen ja kulttuuriseen tiedonmuodostukseen sekä kykyyn toimia yhteisössä omaa asiantuntijuuttaan kehittämien. Tavoitteena on ollut mahdollisimman läheinen suhde ympäröivään yhteiskuntaan: ihmisiin, työpaikkoihin ja organisaatioihin.

Edellä mainittu avoimuus korosti koulutuksessa prosessikeskeisyyttä, jolloin opiskelijoiden oppimistavoitteet voivat täsmentyä ja muuttua työskentelyn aikana. Prosessikeskeisyys merkitsi myös erilaisten monimuotoisten opetusmenetelmien soveltamista avoimissa oppimisympäristöissä, työelämään verkostoitumista ja konkreettisten terveyden edistämishaasteiden kohtaamista aidossa elämässä.

Osallistujien luova tutkiva oppiminen

Kuten edellä todettiin, terveydenedistämistyössä lähtökohtana oli tiivis yhteys todellisuuteen ja avoin vuorovaikutus eri toimijoiden kanssa liikkuen erilaisten organisaation rajojen yli. Opettajan ja ohjaajien tehtävänä on ollut avustaa ja edistää opiskelijan ymmärtävän asiantuntijuuden kehittymistä tiiviillä ohjausprosessilla. On pyritty ottamaan huomioon työpaikkojen oma vaikuttanut jokapäiväinen käytännön toiminta. Tavoitteena onkin ollut kaikkien osallistujien ajattelun ja toiminnan kehittyminen arvioivan keskustelun avulla eri tahojen ja ryhmän osallistavana prosessina.

Tutkimus- ja kehitystyön integroiminen opetukseen ja peruskoulukontekstiin on ollut haastavaa. Opiskelijat käyttivät näyttöön perustuvaa tietoa reflektoiden tietojen ja toiminnan integraatiota uudeksi kokonaisuudeksi. Toimijat ovat yhdessä asettaneet yhteistoiminnalle ja opiskelijoiden toiminnalle tavoitteita. Ihmisten sitoutumisen on huomannut siitä, millaista merkitystä asialla

on henkilölle ja miten innokkaasti kukin on panostanut tavoitteiden saavuttamiseen ja tulosten varmistamiseen.

Kuten alussa todettiin, sairaanhoitajaopiskelijoiden terveyden edistämisen 16 op:n opintokokonaisuus on suunniteltu sosiaali- ja terveystieteiden kansallisten linjauksien mukaisesti noudattaen myös opetusministeriön linjauksia ammattikorkeakoulun ja työelämän tutkimuksellisesta yhteistyöstä. Suunnittelu on tehty yhteistoiminnallisesti vastuita ja asiantuntijuutta jakoen, kriittisesti keskustellen ja päätöksiä on tehty yhdessä toimenpiteistä ja aikataulusta. Jokaista opiskelijaryhmää informoitiin kehittämistyöstä, johon heidän ”Terveyden edistämisen” opintokokonaisuutensa (16 op) integroitiin. Opintokokonaisuus on koostunut seuraavasti: yhteisön terveyden edistäminen 4 op, hoitotieteen ja tutkimuksen perusteet 3 op, sosiaali- ja terveystieteiden perusteet 3 op, terveystieteiden perusteet 2 op, ensiapu ja poikkeusolojen terveydenhuolto 2 op, ympäristö, terveys ja kestävä kehitys 2 op. Seuraavassa esitellään toimintatutkimusprosessi, joka on mahdollistanut tutkivan oppimisen mallin.

Sairanhoitajaopiskelijoiden oppimisprosessissa toimintatutkimusprosessi on luonut raamin kehittämislle yhdistäen sen terveydenedistämisen ammatilliseen osaamiseen. Opiskelijat ovat laatineet tutkivan oppimisen prosessisuunnitelman (toimintatutkimuksellisella otteella) sekä toteuttaneet ja arvioineet sen. Opiskelijan toimintatutkimuksellinen prosessi on edennyt yhteisöllisesti seuraavasti:

1. Nykyisen tilanteen kartoitusvaiheessa opiskelijat kohtasivat kumppanit heidän ympäristössään. Opiskelijat keräsivät tietoja yhteistyökumppanin kulttuurista ja toimintatavoista keskustellen eri tahojen kanssa. Kulttuurin tuntemuksessa tarvittiin myös virallisia dokumentteja (lait, asetukset, strategiat, toimintasuunnitelmat, opetussuunnitelmat, toimintakertomukset), joita käsiteltiin sisällön analy-

sillä. Nykyisen tilanteen selvittelyssä tietoja kerättiin kyselyillä, haastatteluilla ja havainnoinnilla. Koulun oppilaat kirjoittivat myös aineita kehitettävästä teemasta. Tiedon hankinnassa käynnistettiin myös perehtyminen tutkittuun tietoon kehitettävästä aiheesta. Työelämän ja opettajien reflektioiva ohjaus oli käytössä koko prosessin ajan.

2. Opiskelijat refleктоivat työelämäkumppanin tarpeita ja ongelmia, käsittelivät tietoja, tunnistivat ongelmia, asettivat ongelmia tärkeysjärjestykseen ja tekivät yhteisöllisesti sopimuksia toiminnasta kerätyn tiedon pohjalta. Yhteistoiminnallisesti asetettiin kehittämisen tavoitteet. Opiskelijat hakivat laajasti terveyden edistämiseen liittyvää näyttöön perustuvaa tietoa, oppivat tiedon hakua, lukemista, tiivistämistä ja muistiinpanojen tekemistä. Opettajien reflektioivaa yksilö ja ryhmäohjausta oli käytössä joustavasti tarpeen mukaan.
3. Yhteistoiminnallisesti laadittiin toimintasuunnitelma kumppanin kanssa. Opiskelijat laativat myös arviointisuunnitelman. Opiskelijoiden tiedonhaku jatkui. Opettajien ryhmäohjausprosessi oli mukana koko prosessin ajan joustavasti ja tilanteenmukaisesti.
4. Toimintavaiheessa toteutettiin yhteistä suunnitelmaa. Aikataulutus on ollut tärkeä. Opiskelijoita kannustettiin selvittämään organisaatioiden toimintaan liittyviä reunaehtoja ja kuuntelemaan herkillä korvalla erilaisia viestejä. Ohjaavat opettajat osallistuvat myös toteutuksen havainnointiin ja arviointiin. Arviointikeskustelu oli reflektioiva.
5. Arviointia tapahtui koko prosessin ajan. Arviointiprosessi sisälsi palautetta ja kokemuksia kaikilta osapuolilta. Toimintatutkimuksessa arviointikohteita olivat: reflektiivisyys, dialogisuus, havahduttavuus ja toiminnallisuus. Palautetta kerättiin sekä suullisesti että kirjallisesti.

6. Opiskelijat tuottivat prosessista kirjallisen kuvauksen, jossa raportoitiin kehittämiseen asetettujen tavoitteiden saavuttaminen, yhteistyökumppanin antama arviointi näyttöön perustuvine tietoineen, toimintatutkimusprosessin kriteerien (dialogisuus, reflektiivisyys, toimivuus ja havahduttavuus) mukainen arviointi, yhteistoiminnallisuus kumppanin kanssa ja ryhmän oppimisprosessin reflektio.

Edellä kuvatun prosessin mukaisesti opiskelijat ovat valmistelleet useita toiminta- ja tapahtumapäiviä tai viikkoja eri yhteisöille esimerkiksi terveellisestä ravitsemuksesta, päihteistä, unen ja levon suhteesta, liikunnan merkityksestä, henkisestä hyvinvoinnista, seksuaalisuudesta, rajojen asettamisesta kasvatuksellisesti, yhteisöllisyydestä ja erilaisuuden kunnioittamisesta. Myös ”Terveysmessut” kaikelle kansalle yhteistyössä liiketalouden opiskelijoiden ja Carean kanssa saivat suuren suosion.

Tapahtumat ovat sisältäneet terveydenedistämisen tiedollisen, taidollisen ja asenteellisen näkökulman esimerkiksi, kun käsiteltiin liikunnan merkitystä vanhojen perinteisten välituntiliikuntaleikkien avulla ja jätettiin kouluille kooste näistä leikeistä. Vanhemmille on suunnattu eri teemoilla asiantuntijaluentoja, tutkimuksellisia kyselyjä ja muita tapahtumia.

Opettajasta ohjaajaksi

Tiimityöskentelyä korostava opettajuus poikkeaa perinteisestä opettajuudesta, mikä on näkynyt ”Terveiden edistämisen” tiimipalaverissa. Kehittämispalaverien asiasisältö on rakennettu prosessin etenemisen mukaisesti, jolloin on mahdollisuus oppimista edistävään vertaistukeen keskustelujen kautta. Samalla on kannustettu, innostettu ja tuettu osallistumaan sekä tiedot-

tu kirjallisesti. Prosessin laajentuminen on tapahtunut innovatiivisesti ”työelämästä” tulleiden ehdotusten perusteella.

Sen lisäksi, että opettajuus näyttäytyi ohjauksellisenä roolina, on oppimisprosessin aikana myös opettajien asiantuntijaluentoja opiskelijoille haastavimmista asioista. Opettajien ja opiskelijoiden motivaatiota lisää uudista-vaan ja kehittävään pedagogiikkaan se, että kehittämistyön ehdotuksia tulee oppimisympäristöistä ammattikorkeakoulun ulkopuolelta.

Ohjaava opettaja havainnoi aktiivisesti opiskelijoiden pyrkimyksiä ja teki tämän perusteella uudelleenarvioita omiin tavoitteisiinsa, keinoihinsa ja menettelyihinsä. Tässä on korostunut ohjaajan oman toiminnan ohjauksen taitojen käyttäminen ja kehittäminen. Opiskelijoita kannustettiin tarkastelemaan ilmiötä monesta näkökulmasta ja esittämään sitä koskevia kysymyksiä.

Toimintatutkimusprosessissa onnistumista on edistänyt se, että ohjaaja on pyrkinyt tasavertaiseen yhteistyökumppanuuteen ja myönteiseen tunneilmastoon sekä kehittymistä edistävään toimintaan. Vaatimus tavoitteiden yhteensovittamisesta yhteisiksi tavoitteiksi on lisännyt avointa halua toisen kohtaamiseen ja ymmärrystä toiminnan ja tiedon tilannekohtaisuudesta. Ohjaajan rooli on merkinnyt sitä, että hän on käyttänyt dialogista, neuvottelunluonteista ja argumentoivaa ymmärtämistä lisäävää keskustelua työvälineenään.

Onnistumisen pohdintaa

Tavoitteena oli luoda pysyvä toimintamalli toteuttamaan ammattikorkeakouluopetukselle asetettuja tavoitteita. Palaute tästä rajoja ylittävästä asiantuntijuuden jakamisesta on ollut positiivista sekä opiskelijoilta että yhteis-

työkumppaneilta. Tällainen tapa toimia on hyödyttänyt yhteistyökumppaneita kehittämällä aitoa toimintaa ja toisaalta on toteutettu ammattikorkeakoulun aluevai- kutustehtävää. Parhaimmillaan opiskelijoilla kasvoi roh- keus ja joustavuus toimia rajoja ylittäen asiantuntijaver- kostoissa. Jonkin verran opiskelijat kokivat epävarmuut- ta ja työläyttä ottaa kokonaisvastuu ja kokeilla eri ratkai- sujen toimivuutta käytännössä neuvotellen eri asiantun- tijoiden kanssa. Ammattikorkeakoulun opettajan ohja- usta oli kaikilla käytettävissä ja sitä käytettiin.

Yhteistyössä on kehitetty
poikkihallinnollista kumppanuutta
peruskoulun ja muiden
toimijoiden kanssa.

Opiskelijat ovat refleктоineet oppimispäiväkirjaa koko prosessin ajan, mikä ilmentää opiskelijoiden sitoutu- mista ja paneutumista terveydenedistämispintoihin. Loppuvaiheessa opiskelijat ovat osallistuneet yksitel- len opettajatiimin kanssa arviointikeskusteluun, jossa he tuottavat omia kokemuksiaan ja oppimisprosessiaan. Samalla he ovat esitelleet omia oppimiskansioitaan.

Keskusteluissa kävi ilmi, että kokonaisprosessi on ollut joillekin alussa vaikea hahmottaa, koska ymmärtämi- seen on ollut liian vähän aikaa. Perinteisestä koulutus- kulttuurista hyppääminen uudenaiseen prosessiin on ollut opiskelijoille oma haasteensa ja lisännyt myös on- gelmia opiskelussa. Toimintaa tutkiva ja kehittävä tapa on edellyttänyt opiskelijalta oman toiminnan suunnitte-

lua, suhteiden luomista usealle taholle, työskentelyä tiivissä, pitkäkestoisessa ryhmässä yhteistoiminnallisesti, tasapuolista vastuunkantoa yhteisessä prosessissa ja sen sietämistä, että ”lukujärjestys” elää toiminnan mukana. Opettajuuden muutos ohjaajaksi suhteessa opiskelijoihin on suuri muutos työkuvaan. Toiminnallinen, joustava oppimisprosessi vaatii opintojen ja tehtävien muotoilussa ja mitoituksessa tarkkuutta ja huolellista suunnittelua, jotta se on tasapainossa opiskelijan resurssien kanssa. Toiminta edellyttää erittäin paljon joustavuutta ja tilanteenmukaista reagoitua esim. aikatauluissa, sisällyksissä, työjärjestyksissä ja ohjaustarpeissa. Tiivis kumppanuus työelämään ja opiskelijoihin aiheuttaa monasti miettimistä oman työn rajoista ja mahdollisuuksista. Haastavaa on tällaisessa tavassa kehittää ympäröivää yhteiskuntaa siinä, että prosessissa kehittäminen on ”koko-aikaista”, eikä vain loppupalautteeseen nojaavaa. ●

Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen

Yliopettaja

Terveysala

eeva-liisa.frilander-paavilainen@kyamk.fi

Aitoa yhteistyötä ensihoitajien koulutuksessa

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu ja Kymenlaakson pelastuslaitos ovat tehneet yhteistyötä jo pitkään. Yhteistyö aloitettiin jo ennen KyAMK:n ensihoitaja (AMK) -koulutuksen käynnistymistä vuonna 1998.

Pitkän yhteisen taipaleen aikana yhteistyön muodot ovat vaihdelleet. Viime aikoina yhteistyötä on erityisesti tiivistetty, kertoo Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta ensihoitajaksi valmistunut **Jarno Hämäläinen**. Tällä hetkellä hän työskentelee vastaavana ensihoitajana Kymenlaakson pelastuslaitoksella Kotkan Jylpyllä, vain kivenheiton päässä KyAMK:n sosiaali- ja terveysalan kampuksesta, jossa ensihoidon koulutus järjestetään.

Yhteistyölle tunnusomaista on,
että siitä hyötyvät molemmat osapuolet.

”Vaikka sijaitsemme näin lähekkäin, ei aikojen saatossa ole täysin hyödynnetty yhteistyömahdollisuuksia. Nyt

olemme kehittäneet ja tiivistäneet yhteistyötä”, Hämäläinen kertoo. Nykyistä yhteistyötä Hämäläinen kiittelee hyvin toimivaksi ja helpoksi.

”Asioita voi kysyä molemmin puolin. Yhteyttä pidetään säännöllisesti puolin ja toisin, eikä tunnelma ole ollenkaan jäykkä tai byrokraattinen.”

Molemmille hyötyä

Yhteistyölle tunnusomaista on, että siitä hyötyvät molemmat osapuolet.

”Kymen henkilökunta osallistuu ensihoitajien koulutukseen luennoitsijoina ja kouluttajina, jotka tuovat opetuksen vielä lisää tietoa työelämästä”, Hämäläinen kertoo.

Paitsi koulun penkillä luennoilla, opiskelijat pääsevät hyötymään yhteistyöstä myös harjoittelun aikana. Ensihoidon opiskelijat viettävät harjoittelussa yli tuplasti pidemmän ajan kuin esimerkiksi tradenomit tai muotoilijat omilla harjoittelupaikoillaan. Yhteensä ensihoidon koulutusohjelmassa harjoitteluja on 75 opintopistettä.

Jarno Hämäläinen kertoo, että yhteistyö KyAMK:n ja Kympen välillä sujuu ongelmitta. Molemmat tahot auttavat toisiaan vastavuoroisesti.

”Pelastuslaitos tarjoaa opiskelijoille harjoittelupaikkoja niin perus- kuin hoitotason harjoitteluun.” Hämäläinen kokee, että KyAMK:n ensihoitajaopetukseen hakeutuvat ovat hyvää opiskelijamateriaalia, joka soveltuu hyvin ensihoitotyöhön ambulansseihin.

”Olemme olleet erittäin tyytyväisiä meillä harjoittelussa ja töissä olleisiin opiskelijoihin”, hän kiittelee.

KyAMK puolestaan tarjoaa pelastuslaitoksen henkilökunnalle mahdollisuuden jatkokouluttautumiseen, oli kyseessä sitten lyhyemmät kurssit ja harjoitukset, AMK-tutkinto tai ylempi AMK-tutkinto. Myös lokakuussa 2010 valmistuneet simulaatiotilat kiinnostavat Kympen väkeä. ”Simulaattorit avaavat uusia mahdollisuuksia henkilökunnan kouluttamiseen. Tahdomme myös siksi olla alusta asti mukana kehittämässä ja käyttämässä simulaatiotiloja”, Hämäläinen kertoo.

KyAMK:ssa on tällä hetkellä ainoana AMK:na Suomessa käytössä omassa puheryhmässä toimivat VIRVE-puhelimet, jollaisia käytetään myös työelämässä.

”Koulutuksesta esimerkkinä Kympen henkilökunta on päässyt ajamaan suuronnettomuuksia simulaatioina KyAMK:n VIRVE-simulaattorilla”, Hämäläinen havainnollistaa.

Kehittämistä tarvitaan aina

Tulevaisuuden näkymät yhteistyölle ovat hyvät, sillä molemmilta osapuolilta löytyy intoa ja halua kehittämiseen. ”Jatkossa voisimme varmasti tehdä vielä enemmän koulutuksellista yhteistyötä. Kentän edustajat voivat entistä enemmän osallistua ensihoitajien koulutukseen kuuluviin suuriin harjoituksiin”, Hämäläinen havainnollistaa. Yhteinen kehittäminen hyödyttää molempia osapuolia, hän muistuttaa.

”Nykyinen yhteistyö ja viritteillä olevat yhteistyökuviot on otettu hyvin vastaan talon ylintä johtoa myöten. Koulutusmahdollisuudet ovat tietysti erittäin hyvä lisä”, Hämäläinen summaa.

Kymenlaakson pelastuslaitos

Kymenlaakson pelastuslaitos vastaa lakisääteisestä pelastustoimesta Kymenlaaksossa, sen toimintaan kuuluvat pelastustoiminta (tulipalot, öljyntorjunta ja vaaralliset aineet, liikennepelastaminen, vesipelastus, yleinen vahingontorjunta), valistus sekä palotarkastus.

Kympä on Kotkan kaupungin omistama kunnallinen liikelaitos, joka työllistää 200 henkilöä sekä yli 1000 vapaaehtoista muun muassa vapaaehtoisissa sopimuspalokunnissa, joista 36 on vapaapalokuntia ja yksi puolivakinainen palokunta. Lisäksi Kympen toimialueella toimii tehdaspalokuntia ja sotilaspalokuntia.

Kympä tarjoaa ensihoitopalveluita Kotkan, Kouvolan ja Haminan Kaupungeille sekä Pyhtään kunnalle, kolmesta eri toimipisteestä käsin (Kotka, Kouvola ja Hamina). Pelastuslaitos suorittaa vuosittain noin 27 000 sairaankuljetustehtävää.

Kymenlaakson pelastuslaitos tuottaa myös ensivastepalveluita toimialueellaan. Ensivasteella pyritään lyhentämään hätätilapotilaan avun saantia alueilla, joihin muuten avun saapuminen ensihoitoyksikön muodossa kestäisi kohtuuttoman kauan.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ensihoidon koulutus

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa ensihoitajaksi voi opiskella sekä nuorten että aikuisten koulutuksena. Tutkinnon laajuus on 240 opintopistettä, josta harjoittelua on 75 opintopistettä. Ensihoitaja (AMK) -tutkinto sisältää myös EU-direktiivin täyttävän sairaanhoitajakoulutuksen.

Ensihoitajat koulutetaan käytännönläheisesti työelämäyhteistyössä, alan viimeisintä oppimisteknologiaa opetuksessa hyödyntäen.

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut ensihoitaja soveltaa joustavasti hoitotieteen, lääketieteen ja muiden tieteenalojen tietoja ja hoitokäytäntöjä. Hänellä on itseenäistä päätöksentekokykyä ja tilanneherkkyyttä potilaan tilan ja hoitotarpeen arvioinnissa. Hän suunnittelee ja toteuttaa hoitoa monenlaisissa, nopeasti muuttuvissa tilanteissa, joissa hoidon aloittamiseen ja päätöksen tekoon käytettävä aika on lyhyt, potilaan esitiedot ovat puutteellisia ja tapahtumaympäristö on vieras.

Ensihoitotyö edellyttää myös hyviä teknisiä ja toiminnallisia valmiuksia ensihoitoketjun kaikissa vaiheissa: siirryttäessä potilaan luo, potilaan tilan arvioinnissa ja tutkimisessa, yksilöllisessä hoidossa, potilaan seurannassa sekä tarvittaessa potilaan kuljetuksessa sairaalaan. ●

Jarno Hämäläinen

Vastaava ensihoitaja
Kymenlaakson pelastuslaitos
jarno_hamalainen@kymp.fi

Terhi Hede

Lehtori, koulutusohjelmavastaava
Terveysala
terhi.hede@kyamk.fi

*KyAMK:n opiskelijat
pääsevät harjoittele-
maan Kympen työka-
luilla sekä koululla
järjestettävillä
kursseilla että
harjoittelussa.*

”LITAS-projekti”

– lihaskuntaa ja tasapainoa

Naprapatian koulutusohjelmassa työelämäyhteistyön toteutuminen eri toimijoiden kanssa etenee kronologisesti opetussuunnitelmassa opiskelijoiden tietojen ja taitojen sekä ammatillisen kasvun kehittymisen myötä. Työelämäyhteistyö on rakentunut laajaksi verkostoksi, jonka tarkoituksena on palvella ”win-win” -periaatteella sekä koulutusohjelman kehitystarpeita että tarjota työelämän yhteistyökumppaneille arkipäivän lisäarvoa. Päivittäistä yhteistyö on Etelä-Kymenlaakson Urheiluakatemi- an sekä miesten Korisliiga-joukkueen KTP-Basket kanssa. Yhteistyö on aktiivista myös Liikuntakeskus Pajulahti ja Ski Sport Finland ry:n kanssa, joille koulutusohjelma on tuottanut molempien osapuolten intressejä palvelevia oppinäytetöitä sekä projektiyhteistyötä.

Työelämäyhteistyön liikuntapainotteisuus on ollut tarkoitushakuista, ja sillä on haluttu painottaa koulutusohjelman dynaamista profilia. Toisaalta liikuntapainotteisuuden taustalla on myös huoli opiskelijoiden omasta jaksamisesta, työ- ja toimintakykyisyydestä, tulevaisuuden työelämäasiantuntijoina. Naprapatian koulutusohjelma on tuottanut fyysisen kunnan testejä muun muassa sairaanhoidon ja ensihoidon suuntautumisvaihtoehtojen pääsykokeisiin, ja kymmenen vuoden seuran-

ta-ajalta on havaittavissa koulutusohjelmiin hakevien nuorten ja aikuisten heikentynyt fyysinen suorituskyky. Kansainvälinen yhteistyökumppanimme, Naprapatihögskolan Tukholmassa, on raportoinut samansuuntaisesta trendistä erityisesti nuorisohaun osalta.

LITAS-projekti, joka toteutettiin 2008 - 2010, sai alkusysäyksen tästä trendistä. Nuorten heikentyneen fyysisen suorituskyvyn selvittämisen lisäksi projekti laajeni kattamaan tutkimus- ja palvelutuotantoa myös työikäiselle että ikääntyvälle väestölle. Yhteiskumppaneina projektissa toimivat Kotkan kaupunki, Liikuntakeskus Pajulahti ja Ergo-Selkäklinikka Kotkasta. Projektin päätaavoitteena oli aikaansaada oppimisympäristö, jossa on asianmukaiset tilat, välineet ja laitteet ihmisen liikkumisen ja motorisen taidon opetus-, tutkimus- ja kehittämistyöhön. Tämän myötä on voitu kehittää osaamista tasapainon ja lihaskunnan harjoittelussa, mittaamisessa, seurannassa ja arvioinnissa sekä integroida osaaminen päivittäiseen opetukseen ja työelämäyhteistyöhön. Yhdessä Kymenlaakson keskussairaalan liikuntafysiologian yksikön kanssa alueella on nyt kattava ”patteristo” eri fyysisten ominaisuuksien mittaamiseen.

Huomio urheilijoiden terveyteen

Tässä artikkelissa keskitytään LITAS-projektin sisällä toteutettuun ”Urheiluakatemia koripallohankkeeseen”, jonka myötä Etelä-Kymenlaakson Urheiluakatemia ja naprapatian koulutusohjelman työelämäyhteistyö on syventynyt päivittäiseksi toiminnaksi. Hankkeessa toteutetut toimenpiteet ovat johtaneet uusiin yhteistyömuotoihin ja aikaisempia yhteistyömuotoja on kehitetty entistä paremmin toimijoita palveleviksi.

Naprapatian koulutusohjelman opiskelijat vastaavat Korisliiga-joukkue KTP Basketin terveydenhuollosta otettulapahtumissa joukkueen lääkärin ja koulutusohjelman opettajien kanssa. Lisäksi toimenkuvaan kuuluu yhteistyösopimuksen mukaisesti pelaajien fyysisen kunnan testaaminen ja lievempien urheiluvammojen hoito. Vammojen tutkiminen, hoito ja kuntoutus toteutetaan opetustilanteina, jolloin opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua akuutteihin urheiluvammoihin turvallisessa oppimisympäristössä kokeneemman kollegan valvonnassa. Pelaajista 1/3 puhuu ainoastaan englantia, jolloin opiskelijat joutuvat harjaannuttamaan tässä monikulttuurillisessa yhteistyömuodossa myös lääketieteen englannin taitojaan.

Keskimäärin 2/3 koripallopelaajista Euroopassa loukkaantuu pelikauden aikana ja 1/3 pelaajista kokee useamman kuin yhden lajiin liittyvän tapaturman. Akuutit vammat ovat yllärasitusvammoja yleisempiä. Akuuteista vammoista tyypillisin on nilkan nivelsidevamma ja yllärasitusvammoista erilaiset polven etuosan kiputilat. LITAS-projektille tehdyssä opinnäytetyössä selvitettiin retrospektiivisesti vuosina 2000 - 2005 suomalaisilla mestaruussarjatason naiskoripalloilijoilla esiintyviä polvivammoja. Kyselytutkimukseen vastasi 166 naiskoripalloilijaa, joista 40 % oli kokenut polvivamman uransa aikana. Näistä 75 % oli johtanut leikkaushoitoon. Merkittävin leikkaushoitoa vaativa vammatyyppi oli eturisti-

siteen repeämä, joita tutkimusmateriaalissa esiintyi 53 tapauksessa. Eturistisiteen repeämä on sel-keästi yleisempi nais- kuin mieskoripalloilijoilla. Merkittävää tässä vammatyypissä on se, että leikkaushoitoa seuraa pitkä, keskimäärin 6 kuukauden kuntoutusjakso ja pois-saolo harjoituksista sekä kilpailuista. Polven varhainen nivelrikko oli todettu 20 % eturistisidevammapotilaista kun taas muunlaisia polvivammoja kokeneiden pelaajien ryhmässä vastaava luku oli vain 6 %. Koko tutkimusryhmästä yhdelle pelaajalle oli jouduttu tekemään polven tekonivelleikkaus ja yksi pelaaja odotti pääsy tekonivelleikkaukseen. Huomionarvoista on se, että tutkimusryhmän keski-ikä oli vasta 28 vuotta.

Koripallokulttuurin veloitteet

Kotka on perinteikäs koripallokaupunki ja menestys-odotukset niin mies- kuin naisjoukkueiden osalta ovat aina olleet suuret. Viime vuosina ei kuitenkaan kotkalaisia nuoria urheilijoita ole noussut liigatasoille odotetussa tahdissa. Etelä-Kymenlaakson Urheiluakatemiassa koripalloa määrätietoisesti harrastavilla nuorilla on mahdollisuus ohjattuun koripalloharjoitteluun kolmena aamuna viikossa koulunkäynnin ohessa. LITAS-projektin yhteydessä naprapatian koulutusohjelma ja Urheiluakatemia toteuttivat urheilijoille yhteistyössä koripallon seuravalmentajien kanssa hankkeen, jonka keskeiset tavoitteet esitetään taulukossa 1. Projektiin valittiin Urheiluakatemia ja seuravalmentajien toimesta 14 vuosina 1992 - 1994 syntyntä urheilijaa.

Taulukko 1.

- 1. Kiinnittää huomiota nuorten koripalloilijoiden terveydentilaan ja urheilukuntoon sekä näiden säännölliseen seurantaan.*
- 2. Kehittää koripallossa vallitsevaa harjoittelukulttuuria entistä enemmän huippu-urheiluun*

- 3. Auttaa urheilijoita ymmärtämään yhteisen sekä itsenäisen harjoittelun merkitystä.*
- 4. sitouttaa eri tahot (urheilijat, vanhemmat, urheiluakatemia ja muut toimijat) keskeisten yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.*

Nuorten urheilijoiden terveydentilaa selvitettiin yhteistyössä kouluterveydenhuollon kanssa, joka vastasi verenpaineen, hemoglobiinin ja verensokerin mittauksista. Sydän- ja verisuonitautien erikoislääkärin toimesta urheilijoille suoritettiin sydämen lepo-ekg-tutkimus lausuntoineen. Muuta terveydentilaa selvitettiin terveyskyselyllä sekä tuki- ja liikuntaelimestön tilan kartoituksella naprapatian koulutusohjelman toimesta. Koska hankkeeseen osallistuneet urheilijat olivat alaikäisiä, tuli heidän vanhemmiltaan saada kirjallinen suostumus terveydentilan selvittelyä sekä fyysisen kunnan testausta varten. Nuorille urheilijoille suoritettut testit esitetään taulukossa 2.

Taulukko 2.

- 1. Maksimaalinen epäsuora polkupyöräergometritesti*
- 2. Vartalonlihasvoimat*
- 3. Alaraajojen räjähtävä voimantuotto*
- 4. 20 metrin juoksunopeus*
- 5. 5-loikka ja tasaloikka*
- 6. 6-kulmiohyppely*

Sydämen lepo-ekg-tutkimus suoritettiin nuorille urheilijoille kansainvälisten suositusten mukaisesti. Tutkimusta on alettu käyttää 14 - 15-vuotiaiden urheilijoiden piilevien sydänoireiden kartoittamiseksi aluksi Italiassa jalkapalloilijoiden kohdalla, mistä käytäntö on sittemmin levinnyt kansainväliseen jääkiekkoon ja myös muihin urheilulajeihin. Hankkeessa lepo-ekg-tutkimus ha-

luttiin suorittaa myös turvallisuuskäyttökohtana äärimmäisen rasittavan maksimaalisen epäsuoran polkupyöräergometritestin vuoksi, jolla mitattiin urheilijoiden maksimaalista hapenottokykyä. Hankkeeseen osallistuneista 14 urheilijasta lepo-ekg-tutkimus johti tarkempiin selvittelyihin kolmen urheilijan kohdalla ennen polkupyöräergometritestiä.

Vartalonlihasvoimien osalta suoritettiin staattinen selänjännestesti sekä vatsalihasten toistotesti. Alaraajojen räjähtävää voimantuottoa mitattiin LITAS-projektiin hankitun voimalevyn avulla. Voimalevy on uusi ja luotettava tapa mitata nk. vertikaalihyppyä. Ponnistusvoimaa on aikaisemmin mitattu valokennoilla lentoaikana eli aikana, jonka testattava on ilmassa hypättyään tasajalkaa maasta suoraan ylöspäin, laskeutumiseen suorille jaloille takaisin alas. Voimalevyllä tapahtuva mittaus laskee hyppykorkeuden testattavan lähtönopeuden avulla ja tarjoaa tämän tiedon lisäksi lukuisia muita muuttujia voimantuoton arviointiin ja kehittymisen seurantaan. Voimalevyä on voitu hyödyntää jo useammassa naprapatian koulutusohjelman opinnäytetyössä.

Urheilijat suorittivat testikokonaisuudet kolmeen eri kertaan.

Juoksunopeustesteistä 20 metrin testimatka on koripallossa yleisimmin käytössä. Testi on lajinomainen pelikentän koosta johtuen. Lyhyemmät juoksumatkat mitaavat enemmän räjähtävää voimantuottoa, kun taas pidemmällä juoksumatkoilla itse juokstekniikalla on suurempi vaikutus lopputulokseen. 5-loikka ja tasaloikka testeillä haluttiin mitata urheilijoiden elastisuutta, rytmittajua ja voimantuottoa sekä arvioida näiden nk. kent-

tätestien käyttökelpoisuutta seurantatesteinä verrattuna voimalevyllä laboratorio-olosuhteissa tapahtuviin hypyttesteihin. 6-kulmiohyppely on alppihiihdossa kansainvälisesti käytetty koordinaatiota ja alaraajojen liikenopeutta mittaava testi. Tässä hankkeessa haluttiin selvittää testin käyttökelpoisuutta koripallon yhteydessä.

Testejä suoritettiin sekä laboratorio- että kenttäolosuhteissa naprapatian koulutusohjelman opiskelijoiden toimesta. Testitulanteissa oli aina mukana sekä koulutusohjelman opettaja että työelämäneustaja ohjaamassa ja valvomassa testitapahtumaa. Urheilijat suorittivat testikokonaisuudet kolmeen eri kertaan. Ensimmäinen testikerta tapahtui kesäharjoituskauden alussa 2009, toinen kilpailukauden alussa syksyllä 2009 ja kolmas testikerta kilpailukauden lopussa 2010. Testien tarkoituksena oli selvittää koripalloa määrätietoisesti harjoittelevien nuorten urheilijoiden fyysistä suorituskkyä, verrata sitä muihin samanikäisiin nuoriin muissa urheilulajeissa sekä verrata harjoittelun vaikuttavuutta yksilön osalta. Vertailuryhmään otettiin mukaan Kouvolan ”Kouvot” kehitysryhmän nuoret koripalloilijat syksyllä 2009, jolloin heille suoritettiin osa ”Urheiluakatemia koripallohankkeesta” toteutetuista testeistä.

Urheilijoille suoritettussa terveystarkastuksessa kävi ilmi samansuuntaisia ilmiöitä kuin naprapatian koulutusohjelmassa tehdyssä opinnäytetyössä nuorten jääkiekkopelaajien kohdalla. Urheilevien nuorten yleinen terveydentila on hyvä, mutta tietoisuus lisääntyneiden liikuntamäärien aiheuttamista vaatimuksista lepoon ja ravitsemukseen on heikkoa. Urheilijoiden henkilökohtaiset tavoitteet omista mielikuvista ovat korkealla, mutta päivittäinen toiminta näiden saavuttamiseksi ei tue tavoitteita. Tuki- ja liikuntaelimestön tilan kartoituksessa oli merkittävää havainto urheilijoiden lonkkanivelten alentuneesta liikelaaajuudesta verrattuna saman ikäisiin muihin nuoriin. Lisäksi olkanivelten liikelaaajuuksissa havaittiin toistuvia puolieroja. Hankkeeseen osallistuneet koripalloil-

lijat edustivat miessukupuolta, joten polven eturistisidevammon esiintyvyyttä ei edes oletettu tutkimusjoukossa olevan. Sen sijaan erilaiset polven etuosan kiputilat olivat yleisiä. Lähes jokainen hankkeeseen osallistunut nuori oli kokenut yhden tai useamman nilkan nivelsidevamman. Merkittävänä huomiona voidaan pitää myös muutamaa lanneselän nikamakaaren rasisuurtumatausta hankkeeseen osallistuneiden urheilijoiden joukossa.

Kuten naiskoripalloilijoilla tehdyssä opinnäytetyössä kävi ilmi, voidaan alaraajavammojen esiintyvyyttä vähentää tilastollisesti merkittävästi yksinkertaisilla lajiharjoituksiin liitettävillä toimenpiteillä. Nämä toimenpiteet ovat helposti opittavissa ja vievät marginaalisesti harjoitusaikaa. Toteuttaminen edellyttää kuitenkin systemaattista harjoittelua ja asiaan perehtyneisyyttä lajivalmentajilta.

Lopuksi

Koripallohankkeessa saatiin arvokasta tietoa nuorten urheilijoiden terveydentilasta, harjoitustaustoista sekä fyysisestä suorituskyvystä. Hanke johti välittömiin toimenpiteisiin urheilijoiden harjoituskulttuurissa, jonka positiivisia vaikutuksia voitiin mitata jo hankeaikana. Naprapatian koulutusohjelman ja Etelä-Kymenlaakson Urheiluakatemia väliseen yhteistyöhön löydettiin uusia toimintamalleja. Syksyllä 2010 perustettiin nk. Remonttiryhmä, johon kuului urheilijat, jotka urheiluvuonna ei tilapäisesti kykene osallistumaan Urheiluakatemiaa aamuharjoituksiin. Naprapatian koulutusohjelman opiskelijat vastaavat näiden urheilijoiden korvaavasta harjoittelusta osana opintojaan. Yhteistyö myös ”Kouvo”-kehitysryhmän kanssa on jatkunut LITAS-projektin päätyttyä. Lisäksi projektin yhteydessä järjestettiin ”Nuoren urheilijan harjoittelu” -seminaari, jonka tarkoituksena oli tarjota ”Urheiluakatemiaa koripallohankkeessa” saatuja tuloksia, tietoja ja taitoja muiden urheilulajien käyttöön. ●

Petteri Koski

Pt. tuntiohjaaja, koulutusohjelmavastaava

Terveysala

petteri.koski@kyamk.fi

Hyvinvointia ikäihmisille

oppimista ja osaamista yhdistäen

Kouvolan kaupungin vanhustyön hyvinvointipalvelujen ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulun geronomikoulutus yhteistyössä vanhustyön kehittämisen pyörteissä

- askeleen edellä – kustannustehokkaasti – ammatillisesti raikkaasti
- palkitusti.

Väestö vanhenee ja harmaantuu, elämä ei

Väestön ikärakenne muuttuu iäkkäiden henkilöiden määrän ja suhteellisen osuuden kasvun myötä. Keskeinen tähän vaikuttava tekijä on elinajan kasvaminen. Kokonaiselinikää nopeammin on kasvanut terveiden elinvuosien määrä, ja toisaalta sairaiden ja toimintarajoitteisten vuosien määrä on vähentynyt sairastuvuuden myöhentyessä ja sairastavuuden pakkaantuessa suurelta osin entistä lyhyempään ajanjaksoon vanhuudessa. Yhä useampi saavuttaa korkean iän. Olisi toivottavaa, että myös tämä elämän vaihe muodostuisi terveistä ja hyväksi koetuista elinvuosista, elämästä, jossa koros-

tuu hyvä kognitiivinen ja fyysinen toimintakyky ja aktiivinen elämäntapa. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää sekä ikääntyvän henkilön omaa ponnistelua toimintakykynsä hyväksi että yhteiskunnan panostusta terveys- ja sosiaalipalvelujen sekä laajemminkin yhteiskuntapolitiikan kehittämiseen.

Iäkkäiden henkilöiden omissa arvioissa onnistuneesta vanhenemisesta painottuu kokemus hyvinvoinnista. Monet ikääntyvät henkilöt katsovat kyseessä olevan lähinnä sopeutumisprosessi, jossa hyvinvoinnin ja sosiaalisen toimintakyvyn arvo korostuu fyysisen ja psyykkisen toimintakykyisyyden rinnalla. Laaja näkemys hyvään vanhenemiseen kuuluvista mahdollisuuksista ja niiden saavuttamiseen käytettävistä keinoista voi lisätä kokemusta elämänhallinnasta ja siten edistää onnistuneen, toimintakykyisen vanhenemisen toteutumista. Tähän tähtäävässä työssä Kouvolan kaupungin vanhustyön hyvinvointipalvelut ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulun geronomikoulutus ovat mukana mahdollistajina ja ikäihmisten tukena.

Kehittämistyö on osa perustyötä

Vanhustyössä eletään haasteellisia aikoja. Kouvolan kaupungin vanhustyön hyvinvointipalvelujen kehittämisessä keskeistä on pyrkiä tukemaan kotona asumista, siirtää raskaampien palvelujen tarvetta myöhäisemmiksi ja vähentää laitoshoidoa. Tavoitteena on olla askeleen edellä niin palveluvalikossa ja sen toimivuudessa kuin myös palvelutarpeessa. Tietoa, ohjausta ja neuvontaa annetaan ikääntyville kuntalaisille jo silloin, kun varsinaista palvelutarvetta ei vielä ole. Mahdollisiin vanhusten ongelmiin pyritään puuttumaan jo varhaisessa vaiheessa yhden palvelukokonaisuuden, hyvinvointikeskuksen, avulla.

Palvelujen kokoaminen yhteen mahdollistaa hyvinvointipalvelujen ja vanhustyön ammattilaisten asiantuntijuuden joustavan käytön. Työkäytännöt muodostuvat paremmin asiakasta kuunteleviksi, hänen toimijuuttaan arvostavimmiksi ja luottamuksellisuutta rakentavammiksi kuin aikaisemmin. Vanhustyön palvelurakenteen uudistumisen myötä palvelut ovat monipuolistuneet ja työmuotojen ja keinojen valikko on tullut runsammaksi. Työotteissa korostuu moniammatillisuus ja moniasiantuntijuus. Sosiaalityöntekijät, palveluohjaajat, muistikoordinaattorit ja terveydenhoitaja työskentelevät yhdessä hyödyntäen eri koulutustaustojaan ja -tasojaan sekä kokemuksiaan. Uutena työtapana on hyvin kokemuksin aloitettu työparityöskentely, jossa gerontologinen sosiaalityöntekijä ja palveluohjaaja yhdistävät voimavaroja. Näin palvelujen tuottaminen suunnitellusti, koordinoitusti ja arvioituina voidaan toteuttaa yhteistuottajuuden periaatteen mukaisesti.

Koulutusohjelma työelämän tarpeisiin

Samanaikaisesti kun vanhustyön palvelurakennetta on uudistettu ja hyvinvointia tukevia uusia toimintamuoto-

ja on otettu käyttöön, kehitettiin myös näiden työmuotojen toteuttajien, työntekijöiden, koulutusta. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu käynnisti syksyllä 2006 uuden koulutusohjelman, vanhustyön koulutusohjelman, josta valmistuu geronomi-AMK-tutkinnon suorittaneita monialaisia seniiori- ja vanhustyön asiantuntijoita.

Palautteen mukaan ammattikorkeakoulu ja sen opiskelijat ovat kuin raikas lisä palvelujen kehittämisessä.

Uudistuvat palvelut ja uusi koulutus haluttiin integroida alusta alkaen toisiinsa. Opetussuunnitelma laadittiin yhdessä työelämän tarpeiden ja visioiden pohjalta. Molempipuolisen osaamisen tueksi kehitettiin opetuksen, ohjauksen ja oppimisen yhteistyötä niin teoreettisen lähiopetuksen, käytännön harjoittelun kuin erilaisten kehittämistehtävien ja opinnäytetöiden toteuttamiseksi.

Geronomiopiskelijat mukana

Monien vanhustyön organisatoristen muutosten ja kehittämisen vaateiden ja odotusten paineissakin opiskelijat on otettu innostuneesti ja ilolla vastaan kehittämään työtä. Geronomiopiskelijöiden ja sittemmin jo valmistuneiden uuden ammattiryhmän, geronomien, myötä on vanhustyöhön saatu vahvaa gerontologiseen tietoperustaan pohjautuvaan osaamista. Palautteen mukaan ammattikorkeakoulu ja sen opiskelijat ovat kuin raikas lisä palvelujen kehittämisessä. Opiskelijat haastavat yksiköiden henkilöstön ja esimiehet vastuulliseen ja dialogiseen opiskelijöiden ohjaukseen ja myös oman ammat-

taitonsa päivittämiseen. Koulu ja opiskelijat puolestaan voivat tiiviin yhteistyön avulla ylläpitää tuntuman organisaatioiden ja palvelurakenteen jatkuvaan muutokseen ja alati kehittyvään palveluvalikkoon.

Opiskelijat ovat olleet laajalti mukana palvelujen tuottamisessa harjoittelujaksolla. Projektitöinä he ovat mm. toteuttaneet prosessien kuvauksia ja arvioiteja, keränneet yksilöpalautteita sekä opinnäytetöissään innovoineet ja toteuttaneet aivan uusiakin työmuotoja. Näistä esimerkiksi psykososiaalisen tuen ryhmätoiminta, niin sanotut hyvän olon kerhot ovat osoittautuneet hyväksi keinoiksi mm. vähentää iäkkäiden henkilöiden yksinäisyyttä. Kerhot ovat tulleet tarpeeseen, ja ne ovatkin juurtuneet pysyviksi työkäytänteiksi osaksi hyvinvointipalveluja.

Yhteistyön laajentuessa myös opinnäytetöiden esittely on siirretty pois koululta kaupungin ikäasemalle. Näin työt ja niiden tekijät ovat niin vanhustyön työntekijöiden kuin itse vanhenemisen asiantuntijoiden, ikääntyvien henkilöiden helposti tavoitettavissa. Keskustelu opinnäytteiden tekemisestä, sisällöistä ja hyödynnettävyydestä mahdollistuu aiempaa paremmin. Toimintamalliin liittyvään esimerkkinä käytettyyn opinnäytetyöhön, Kitunen, A, Niskanen, J. & Reiman, T. (2009) Ikääntyneiden psykososiaalisen ryhmätoiminnan käynnistäminen Anjalankoskella – Hyvän olon kerhot, voi tutustua lähemmin osoitteesta www.theseus.fi. Samasta osoitteesta löytyvät myös muut työelämälähtöiset vuoden 2009 geronomiopiskelijöiden opinnäytetyöt.

Yhteistyö on voimaa

Käytännön jaksojen ohjaajien ja työelämän neuvottelukunnassa sekä koulutusohjelman kehittämistyöryhmässä mukana olevien kaupungin vanhustyön asiantuntijajäsenten palautteet ja työskentely ovat auttaneet opetus-

suunnitelman ja koulutuksen toteutuksen arviointia ja kehittämistä. Yhteistyössä suunnitellun ja toteutetun opetussuunnitelman avulla on voitu vastata vanhustyön tarpeisiin ilmeisen onnistuneesti. Uudet valmistuneet geronomit ovatkin työllistyneet hyvin kaupungin vanhustyön tehtäviin. Kouvolan kaupungin vanhustyössä valmistuneita geronomeja työskentelee mm. palveluohjaajan, kotihoidon johtajan sekä ohjaajan, osastonhoitajan sekä muistikoordinaattorin tehtävissä. Molemmat tahot, kaupungin vanhustyön hyvinvointipalvelut ja koulu, ovat voineet yhteistyön myötä kokea kehityneensä ja päässeen osaamisessaan ei ainoastaan yhtä vaan useita askelia eteenpäin.

Työtapa voitti valtakunnallisen sosiaalialan Hyvä käytäntö 2010 -kilpailun yleisöäänestyksen ja oli yksi neljästä finalistista yli 70 osallistujaa käsittäneessä kilpailussa. Toimintamuoto on hyväksytty myös Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen ylläpitämään hyvä käytäntö.fi -verkkopalveluun. ●

Sari Ranta

Yliopettaja

Terveysala

sari.ranta@kyamk.fi

Kirsi Kiiski

Palvelupäällikkö,

Vanhusten hyvinvointipalvelut

Kouvolan kaupunki

kirsi.kiiski@kouvola.fi

Sidos 2011

Toimittajat: Seija Aalto ja Juhani Pekkola

Toimitussihteeri: Pekka Malvela

Taitto: Tuija Helkiö

Julkaisija: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2011

Paino: KopiJyvä Jyväskylä 2011

ISBN (NID): 978-952-5681-95-6

ISBN (PDF): 978-952-5681-96-3

ISSN: 1239-9094

ISSN: 1797-5972 (verkkójulkaisu)

